

Riksdagens protokoll 1999/2000:91

Tisdagen den 4 april

Protokoll
1999/2000:91

Kl. 14.00 – 16.22
18.00 – 18.34

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 mars.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 6 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Justitieminister Laila Freivalds, kulturminister Marita Ulvskog, socialminister Lars Engqvist, statsrådet Ingegerd Wärnersson och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1999/2000:308

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:308 av Anne Ludvigsson (s) om jämställdhetsarbetet i Sveriges utrikespolitik.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 27 mars 2000

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Interpellation 1999/2000:318

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:318 av Sten Andersson (m) om sanktionerna mot Jugoslavien.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 maj 2000.

Prot.
1999/2000:91
4 april

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.
Stockholm den 30 mars 2000
Utrikesdepartementet
Anna Lindh

Interpellation 1999/2000:314

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:314 av Ulla Hoffmann (v) om rätten till familjeåterförening.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 29 mars 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 1999/2000:316

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:316 av Tuve Skånberg (kd) om bistånd till utvecklingsarbete i Kongorepublikerna.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 29 mars 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 1999/2000:317

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:317 av Berndt Ekholm (s) om insatser i Kongo-Kinshasa respektive Kongo-Brazzaville.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 29 mars 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 1999/2000:319

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:319 av Marianne Andersson (c) om Kongo-Kinshasa och Kongo-Brazzaville.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 3 april 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Enligt uppdrag

Dag Klackenborg

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:306 av Karin Svensson Smith om skatt på avfallsförbränning.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor inom och utom landet.

Stockholm den 29 mars 2000

Miljödepartementet

Kjell Larsson

Enligt uppdrag

Kathrin Flossing

Expeditions- och rättschef

Interpellation 1999/2000:299

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:299 av Göte Jonsson (m) om vård av egna barn i hemmet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsbelastning, budgetarbete och budgetförhandlingar.

Stockholm den 24 mars 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Enligt uppdrag

Nils Dexe

Interpellation 1999/2000:315

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:315 av Kenneth Lantz (kd) om Öresundsbrons avgifter.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsbelastning och utlandsresor

Stockholm den 28 mars 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

4 § Svar på interpellation 1999/2000:236 om interneringsläger under andra världskriget

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Karin Svensson Smith har frågat statsministern dels om han är beredd att medverka till att förhållandena kring de svenska interneringslägren klarläggs så att vi får veta motiven för lägrens upprättande, vem eller vilka som fattade besluten och vilka urvalskriterier som användes för att placera människor dit, dels om han kommer att medverka till en officiell ursäkt till dem som drabbades. Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringen har vid flera tillfällen besvarat frågor om att ge upprättelse av eller utröna sakförhållandena kring dem som under andra världskriget inkallades till värnpliktstjänstgöring i särskilda arbetskompanier. Jag vill därför inleda med att hänvisa till svaret på frågorna 1997/98:106 från Ulla Hoffmann till Björn von Sydow, 1995/96:416 från Björn Samuelson till Thage G Peterson samt 1986/87:281 från Karl-Erik Persson till Roine Carlsson.

I samtliga frågesvar hänvisas till regeringens beslut av den 30 maj 1985 att avslå en framställning om en särskild utredning om omständigheterna kring arbetskompanierna. I motiveringen till sitt beslut framförde regeringen följande:

”Besluten att inrätta särskilda enheter för värnpliktiga som bedömdes kunna skapa oro genom till exempel agitatorisk verksamhet vid de reguljära förbanden hade sin bakgrund i då rådande uppfattningar om vad som utgjorde hot mot landet. Strävandena att hålla Sverige utanför kriget sattes före individens rättssäkerhet på grunder som inte skulle anses godtagbara i dagens samhälle. Den tillgängliga dokumentationen visar också att kommenderingen av värnpliktiga till arbetskompanierna i alltför många fall skedde efter bristfälliga utredningar.

Det är emellertid inte meningsfullt att nu granska förhållandena under början av 1940-talet i syfte att få underlag för uttalanden om lämpligheten av vissa åtgärder. Detta gäller särskilt som det måste vara praktiskt omöjligt att efter så lång tid pröva om uttagningen av värnpliktiga till arbetskompanierna i det enskilda fallet haft fog för sig utifrån vad som kunde anses rimligt vid den tidpunkten.”

Riksdagen har också behandlat frågan. Vid riksmötet 1987/88 avslog riksdagen ett motionsyrkande av Lars Werner m.fl. om upprättelse av de personer som internerades i arbetsläger under andra världskriget. Konstitutionsutskottet ansåg att det efter den långa tid som förflutit inte var meningsfullt att vidta åtgärder för att utreda påtalade förhållanden.

Jag delar den bedömning som regeringen och riksdagen tidigare gjort.

Jag vill också framhålla att regeringens tidigare hållning i frågan inte inneburit att vi saknar kunskaper om omständigheterna kring arbetslägren. Regeringen gav redan år 1975 historikern Karl Molin tillgång till allt väsentligt hemligt material om arbetskompanierna för vetenskaplig forskning. Karl Molin redovisade sina forskningsresultat i boken *Hemmakriget*. Molin lämnar i boken en uttömmande redogörelse för bakgrunden till arbetskompaniernas tillkomst, rekryteringsprinciperna, tjänstgöringen vid kompanierna, den allmänna debatten om dessa, statsmakternas åtgärder m.m.

Att frågan så grundligt har blivit belyst är enligt min uppfattning ytterligare ett skäl till varför regeringen eller riksdagen inte nu bör ta initiativ till en särskild statlig utredning. Jag vill därtill framhålla att de handlingar om arbetskompanierna som Karl Molin fick tillgång till inte längre är belagda med sekretess.

Anf. 2 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret från statsrådet Lena Hjelm-Wallén. Några synpunkter kan anläggas på svaret. Motivet för att i Sverige skapa särskilda interneringsläger för vissa värnpliktiga sades vara att de senare annars bedömdes kunna skapa oro genom t.ex. agitatorisk verksamhet

vid de reguljära förbanden. Detta motiv för att flytta vissa av de värnpliktiga till interneringsläger har aldrig delgivits dem, varken före eller efter lägrens existens. Inget annat motiv har heller angetts till dem det berör. Ingen dokumentation över deras påstått orosskapande verksamhet har presenterats. Ingen av de internerade har fått officiella anmärkningar över sitt uppträdande som värnpliktiga. Tvärtom hade flera av dem förtroendeuppdrag, t.ex. i form av valda batteriombud.

Det som skapade oro var snarare den svenska militärledningens eftergivenhet i förhållande till Nazityskland vad gällde ambitionen att försvara svenska militära intressen kunde ifrågasättas.

I svaret erkänns att individers rättssäkerhet underordnades strävandena att hålla Sverige utanför kriget på ett sätt som inte skulle vara godtagbart i dagens samhälle. Detta erkännande är relevant. Får människor aldrig någon officiell förklaring till varför de placerades i interneringsläger, har de ingen möjlighet att försvara sig eller överklaga beslutet. Därför är det rimligt med en ursäkt till dem som ännu är i livet. Att lång tid har förflutit är inget hinder för att frambringa en ursäkt till dem som tvångssteriliserades eller till samer som utsatts för maktövergrep och borde följaktligen inte heller vara något hinder beträffande dem som placerades i läger under andra världskriget.

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén säger att det inte är meningsfullt att nu granska förhållandena under början av 1940-talet. Detta är ett märkligt påstående med tanke på vad statsminister Göran Persson yttrade i denna kammare för inte särskilt lång tid sedan.

I samband med Förintelsekonferensen fick vi reda på att alla stenar skulle vändas och att det som hände under andra världskriget skulle upp i ljuset. Den av regeringen initierade kampanjen i skolorna går under beteckningen Levande historia. För att förhindra tillväxten av nazistiska rörelser och minska risken för att individers rättssäkerhet blir satt på undantag måste det enligt min mening vara högst meningsfullt att granska förhållandena under början av 1940-talet.

För att en granskning ska komma till stånd är det nödvändigt att regeringen häver sekretessen kring de handlingar som är aktuella i sammanhanget. Så har skett i Danmark, i Norge och i flera andra av länderna i Europa. Ska historiker och andra kunna granska underlaget för upprättande av interneringsläger för antifascister måste de få ta del av de utredningar som föregick urvalet av vem som skulle placeras där. Att en sådan dokumentation finns framgår av det svar jag erhållit.

Det erkänns att kommenderingen av värnpliktiga till arbetskompanier i alltför många fall skedde efter bristfälliga utredningar. Dessa utredningar fick Karl Molin aldrig se när han skulle granska källorna i sitt avhandlingsarbete om de svenska arbetskompanierna. Därför frågar jag statsrådet Lena Hjelm-Wallén om regeringen nu är beredd att släppa sekretessen över de utredningar som refereras till i svaret.

Fru talman! Till slut hävdar jag att frågan om det är meningsfullt att granska förhållandena i samband med interneringslägren borde få besvaras av dem det gäller. Sju av de tio som förra gången skrev till regeringen med krav på en upprättelse har nu avlidit. För dem som ännu finns i livet är det fortfarande meningsfullt att få reda på vilka förhållanden som ledde till att de placerades i läger och sedan fick gå med en stämpel resten av livet.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 3 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Först vill jag säga att min uppfattning är att det material som finns att tillgå också är offentligt. Det är den uppfattning jag har fått när vi har frågat om detta. Sedan vill jag återigen betona att handläggningen kring arbetskompanierna visade stora brister. När man säger det är det också en sorts erkännande. Det uttalades redan år 1985.

Med reservation för de brister som fanns och hur utredningarna var måste man också komma ihåg i vilken situation landet befann sig. Det pågick krig runtomkring oss. Vi var i en krigssituation. De som då var verksamma kände sig naturligtvis potentiellt hotade. Att då värna landets inre säkerhet var viktigt.

Många av dem som placerades i dessa läger var medlemmar i Västerpartiets föregångare Sveriges kommunistiska parti, SKP. Det var ett parti som hade mycket nära kontakt med Sovjetunionens kommunistiska parti. Det finns många uttalanden. Jag kan ta ett från Ny Dag, SKP:s tidning. Där säger man i december 1939 om de sovjetiska truppernas försök att invadera vårt grannland Finland: "I Finland representerar sovjettrupperna en fri finsk folkrepublik omfattande de finländska och karolska folken, i verklig mening demokratiskt styrelseskick".

Jag tycker inte att det är helt underligt att svenska myndigheter ifrågasatte lojaliteten hos en hel del av de personer som var engagerade i det parti som är föregångaren till dagens västerparti.

Anf. 4 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Fru talman! Tack för svaret. Jag undrar om det har fattats något nytt beslut om hävande av sekretess. De utredningar som refereras till här i svaret har inga historiker fått ta del av, dvs. som gäller urvalet. Vem placerades i läger, och på vilka grunder?

Fru talman! Jag hör nu att motivet skulle vara att det rörde sig om medlemmar i Västerpartiets föregångare, Sveriges kommunistiska parti. Finns det någon förteckning som anger att detta är motivet för att placera människor i läger? Jag har inte sett någon sådan förteckning, och de historiker jag har talat med har heller inte sett någon sådan förteckning. Det är väldigt intressant om det finns en sådan.

Däremot tror jag att det är rätt rimligt att man när det gäller det urval av individer som placerades i interneringsläger – särskilt som deras nordiska motsvarigheter ledde till att människor senare skickades vidare till Nazityskland – får reda på vad de är anklagade för, att det finns någonting i deras gärningar som kan motivera att man med hänvisning till rikets inre säkerhet placerar dem i läger. Det ska noteras att det inte fanns en enda nazist i något av dessa läger. Det som de internerade hade gemensamt var att de var antifascister, ingenting annat.

När det gäller erkännande har det inte framförts någon ursäkt till dem som placerades i läger – enligt min mening på orättmätig grund. Inget svar har kommit vare sig från regeringen eller från någon annan till dem som fortfarande är i livet.

Anf. 5 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag delar i huvudsak synen i det svar som har givits här i dag av vice statsministern. Jag förstår i och för sig interpellationen.

Vänsterpartiet har behov av att köra med taktiken: Anfall är bästa försvar, med tanke på den debatt om partiets föregångare som finns i dag.

Däremot anser jag att det inte finns något skäl att i detalj gräva 50, 60 år tillbaka i tiden. Vi kan lära oss av misstagen. Men jag tror inte att vi vinner någonting på att gå in och gräva. Vi såg i TV för någon tid sedan några äldre gentleman som påstod sig ha gjort tjänst hos Hitler i Tyskland. De hade fel på datum, årtal och allting. Det är närmast pinsamt när man ska använda sådana som referenser.

Det pågick ett krig runtom i vår omvärld. Vi hade en statsminister som faktiskt blåljög svenska folket rakt upp i ansiktet när han sade: Sveriges beredskap är god. Det var den inte. Det vet alla som har den minsta kännedom. Det var inte sant.

Det handlade i det läget om s.k. femtekolonnare som man misstänkte, ibland på goda grunder, kunde ställa till skada. Jag tror att samma sak kan hända igen om samma elände skulle hända utanför Sveriges gränser.

Fru talman! Det är inte därför jag har begärt ordet i den här debatten. Jag tycker att interneringslägren var lite ensidigt befolkade. Vi hade, såvitt jag förstått, betydligt fler nazister i Sverige. De kom inte till arbetskompanier. De satt inte i några interneringsläger. Varför? Kan det bero på det man har sagt, att de människorna hade höga positioner i vårt samhälle? Det var otänkbart att röra dem.

Jag har inga barn vare sig med kommunister eller nazister. Men den svenska aktiviteten vid den tiden lämnar mycket övrigt att önska. Nu har jag sagt att man inte ska gräva i historien. Men det skulle ändå vara intressant vid något tillfälle att få höra varför regeringen, eller samlingsregeringen, visade en sådan brist på aktivitet när man ensidigt ”bara” burade in kommunister medan man i praktiken lät nazister få lov att härja fritt.

Nu var de väl inte några klockrena nazister. Det var personer som förmodligen vände kappan efter vinden. De kände på sig att Hitler kanske skulle vinna kriget. Man ändrade väl uppfattning efter Stalingrad. Om man hade någon hjärncell kvar ändrade man framför allt uppfattning när man fick reda på vad nazismen innebar i form av koncentrationsläger och förintelse.

Jag kan ändå inte komma ifrån att det känns lite trist som demokrat att se att agerandet endast drabbade kommunisterna. Det borde i lika stor omfattning ha drabbat även dem som sympatiserade och agerade för nazismen.

Anf. 6 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Först vill jag vända mig till Karin Svensson Smith. Utan att ha detaljkunskap i dessa utredningar – det tror jag inte att någon av oss har – är min uppfattning att det som finns av materiel går det i dag att forska på och få studera.

Detta är ju inte beroende av några listor, eller på partitillhörighet i sig. Enligt vad som har framkommit var det lojaliteten hos individerna som man utgick ifrån när man placerade unga män i de här kompanierna i stället för annan värnplikt.

Jag erkänner gärna – det är lätt att säga nu – att de utredningar som gjordes var bristfälliga. Många av dem som sattes i lägren hade en kom-

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

munistisk ideologi eller bakgrund – det vet vi. Men det var inte bara sådana – det fanns andra också.

Men jag håller med båda talarna här om att det i historiens ljus är lite underligt att det var så få nazister som på samma sätt var föremål för myndigheternas hantering under den här tiden.

Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga, och där har vi mycket som man bör titta på. Det gäller det officiella Sveriges förhållande till Nazityskland och till nazismen i Sverige. Jag är glad för att det just nu pågår forskning om exempelvis nazismen och den svenska officerskåren. Vi är beredda att lägga mer pengar på den här typen av forskning så att vi får detta belyst ytterligare. Jag tycker förvisso att det bör ske.

Anf. 7 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Fru talman! Nej, jag påstår inte att jag är expert på detta. Men jag har skrivit en tiopoängsuppsats i historia om förhållandena i interneringslägren, och då försökte jag via Karl Molin att få reda på de källor som var grund för uttaget till interneringslägren – och de är sekretessbelagda fortfarande. Det utgör ett hinder för att granska förhållandena. Det hjälper inte att anslå mer medel om man inte kommer åt källorna, så att man på det viset får utrett på vilka grunder människor placerades i lägren.

Jag tycker att den här diskussionen är högst meningsfull. Jag tror nämligen att statsrådet Lena Hjelm-Wallén och jag är överens om att vi måste stävja att denna typ av förhållande uppkommer i framtiden. Då är det högst meningsfullt att vi öppnar, släpper in allt ljus och vänder alla stenar – som statsministern uttryckte det. Vi måste göra upp med vårt förflutna. Det gäller oss i Vänsterpartiet – vi har försökt att bringa ordning och göra upp med vårt förflutna eftersom vi också har anledning att göra detta. Men det gäller inte bara oss. Det gäller även Socialdemokraterna och andra partier, om vi tillsammans ska kunna försvara demokratin och se till att individens rättssäkerhet inte sätts ur spel. Tack för ordet!

Anf. 8 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag ska inte lägga mig i regeringsunderlagets eventuella förflutna i någon del.

Men jag vill ändå säga att det faktiskt hedrar biträdande statsministern att hon står i riksdagen och erkänner att behandlingen var något ensidig. Jag tycker att både kommunism i praktiken och nazism är vedervärdiga ideologier. I praktiken handlar det bara om gradskillnader i helvetet. Men jag tycker att det är viktigt att vi får reda på varför.

Det pågår undersökningar, säger biträdande statsministern, om t.ex. den svenska officerskårens roll under andra världskriget. Jag vill betona att jag tror att majoriteten av svenska officerare var lojala mot Sverige. Men det fanns andra, och tyvärr i ett antal som gör att man kan bli förvånad över den ensidighet som den dåvarande regeringen, och senare även samlingsregeringen, det måste jag erkänna, stod för när man ensidigt internerade bara kommunistympatisörer. Det fanns bevisligen i Sverige offentliga möten där nazister pratade för sitt, och berättade hur man skulle ta makten i Sverige.

Jag är glad om jag i den här debatten i alla fall abstrakt har kunnat få igenom att även dessa saker kan ha ett visst historiskt intresse.

Anf. 9 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror alldeles säkert att vi kan lära mycket av historien. Vi kan lära både på det sättet att vi får erfarenhet av hur myndigheterna hanterade en mycket svår situation, som det naturligtvis var under andra världskriget, när man kunde ifrågasätta lojaliteten hos en hel del människor med utrerade ståndpunkter. Det gällde både kommunistiska och nazistiska sådana, som vi har diskuterat här.

Men jag tycker också att vi ska lära av historien på det sättet att Vänsterpartiet för sin del tittar på sin historia. Detta har ju ett ursprung någonstans, nämligen i det att det gick att ifrågasätta många kommunisters lojalitet. Hade vi ett parti som representerade nazismen skulle jag säga samma sak, men det har vi ju tack och lov inte i den svenska riksdagen. Men det finns ju andra yttringar av den, och därför finns det särskilda skäl i dag att titta på nazismen forskningsmässigt. Jag tror att vi allihop behöver denna ytterligare kunskap om andra världskrigets situation.

Jag vill försäkra er om att mycket mer material är tillgängligt än vad man i allmänhet tror, även mer än vad forskare tror. Jag tror att t.o.m. Karl Molin hade fel angående detta, om att det inte var öppet. Jag vill rekommendera Karin Svensson Smith att gå tillbaka och själv titta i handlingarna, så ska hon finna att detta faktiskt är öppet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1999/2000:275 om ansvarsfördelningen inom Näringsdepartementet

Anf. 10 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Per-Richard Molén har frågat statsministern dels vilka organisatoriska förändringar han är beredd att vidta för att få en snabbare och effektivare handläggning av Näringsdepartementets frågor, dels om han är beredd att bryta ut de många viktiga kommunikationsfrågorna och låta dessa antingen handläggas av ett särskilt statsråd inom befintligt näringsdepartement eller ett självständigt kommunikationsdepartement. Interpellationen har överlämnats till mig.

Samma frågor ställde Per-Richard Molén till statsministern i en interpellation i december 1999. Frågorna besvarades på statsministerns uppdrag av näringsminister Björn Rosengren.

I 7 kap. 1 § regeringsformen sägs att det för beredningen av regeringsärenden ska finnas ett regeringskansli och att det i detta ska ingå departement för skilda verksamhetsgrenar. Regeringen fördelar ärendena mellan departementen.

Min bedömning är, vilket också framgår av Björn Rosengrens svar till Per-Richard Molén, att det nya Näringsdepartementets organisation på ett bättre sätt än tidigare ger möjlighet till samordning och samverkan mellan olika politikområden, och att resurserna på de olika områdena används på ett mer effektivt sätt än tidigare. Inom regeringen och i Regeringskansliet i dess helhet pågår också ett kontinuerligt arbete med uppföljning av gjorda insatser och en diskussion om hur Regeringskansliet bör organiseras för att på bästa sätt ta till vara de fördelar med det nya departementet som jag har nämnt.

Prot.

1999/2000:91

4 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 11 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag vill tacka vice statsminister Lena Hjelm-Wallén för svaret. Det är ganska naturligt att jag återkommer med en interpellation. Detta är nämligen en fråga som lättare går att diskutera med regeringschefen eller biträdande regeringschefen än med Björn Rosengren eftersom frågan berör honom.

Näringsdepartementets brister i sättet att fungera tycker jag mer är ett bekymmer för regeringschefen, som varit pådrivande i att sammanföra kommunikations-, arbetsmarknads- och näringspolitik i ett enda departement. De här tre områdena har under i stort sett hela efterkrigstiden varit organiserade i tre departement.

Enligt min mening finns det ingen människa född som tillsammans med ett biträdande statsråd klarar av arbetsmarknad, regionalpolitik, näringspolitik, energipolitik, järnvägar, vägar, sjöfart, luftfart och det nya IT-området, som fullständigt exploderar och därmed ställer krav på en ökad politisk uppmärksamhet.

I departementet finns också många av de stora statliga företagen som SJ, Posten och Telia, och en lång rad myndigheter som dessutom kräver tid och engagemang.

I Näringsdepartementet som det nu är utformat finns det inbyggda konflikter som inte är bra. Björn Rosengren ska som företrädare för ägaren, staten, tillvarata de statliga företagens intresse vad gäller marknad och utveckling. Parallellt med detta åvilar det honom och hans departement att med hjälp av bl.a. konkurrensverk och post- och telestyrelse verka för att det råder konkurrensneutralitet mellan Posten och andra privata postföretag. Han ska se till att sådana principer läggs fast, och att enskilda mobilföretag kan verka på samma villkor som Telia.

Ett exempel på att sitta på två stolar samtidigt i Näringsdepartementet kan man se i hanteringen av den privata tågoperatören Sydvästens upphandling av Väst kustbanan. Där gick regeringen ut redan i slutet av förra året, innan Sydvästen ens hade kunnat starta verksamheten, och sade att Sydvästens trafikeringsrätt skulle återgå till SJ. Detta är inte bra.

Det som bekymrar mig mest är ändå de ständiga dröjsmål och den senfärdighet som präglar Björn Rosengrens departement. I ett och ett halvt år har han lovat den svenska åkerinäringen bättre konkurrensbetingelser gentemot utländska åkare. Just nu finns det ett kort avsnitt betecknat m.m. i en SJ-proposition som gäller en av våra mest arbetskraftsintensiva branscher. Det är inte heller bra.

IT-propositionen blev försenad flera månader. Löften gavs, och löften bröts. Är detta bra för en regering som vill visa handlingskraft?

Infrastrukturpropositionen var först utlovad till den 17 mars, sedan till den 22 mars, sedan till den 29 mars och sedan är tystnaden total. Jag tycker att om man har lämnat en förteckning över propositioner som ska avlämnas bör man åtminstone meddela riksdagen och dess utskott att en proposition inte kommer. Det kräver ju också en hantering här. Detta är inte bra.

Människor och varor kan inte distribueras via fiberoptik. Det är därför som den här infrastrukturpropositionen är så angelägen. Vägarna rasar samman lite varstans i Sverige. Stockholms vägar och järnvägar korkas igen, och näringsministern kan inte samla sig till ett enda regeringsförslag. Är detta bra?

Anf. 12 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag inser att jag inte kan övertyga Per-Richard Molén om att vi har organiserat oss på ett bra sätt i regeringen. Det ligger kanske i våra olika roller att det är på det sättet.

Jag vill ändå framhålla att skälet till att vi har det stora Näringsdepartementet är att vi ser att frågorna om tillväxt och sysselsättning hör så nära samman. Dessa politikområden hör så nära samman, och det inbegriper också kommunikationsfrågorna. Detta är ett modernt sätt att angripa dessa frågor.

Det är inte bara i Sverige som man försöker sig på en sådan här struktur för dessa frågor. Det sker också i andra länder. Det blir naturligtvis väldigt arbetsamt för ministrarna, men det är ett lämpligt sätt att angripa de frågor som behöver hanteras för att vi ska kunna upprätthålla den tillväxt vi har och skapa mer sysselsättning.

Sedan är det naturligtvis så att en regering alltid måste organisera sin verksamhet så att det passar de behov som finns. Det finns ingen idealorganisation i ett regeringskansli. Regeringskansliet är ständigt föremål för utvärdering och diskussion om huruvida det är organiserat på det bästa sättet. Det är självklart att inte heller Näringsdepartementet är undantaget den diskussionen.

Anf. 13 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag förstår mycket väl att det kan finnas politikområden som behöver föras samman. Det är en sak, men det måste ändå vara rimliga arbetsmöjligheter för det statsråd som har ansvaret för verksamheten. Om vi skulle samtala mellan skäl och vägg tror jag kanske att uppfattningarna och argumenten skulle kunna te sig lite annorlunda.

Björn Rosengren har inte heller mer än 24 timmar på ett dygn att jobba. Komplicerade frågor som IT, infrastruktur, vägar, statliga företag och näringspolitik kräver ju inte bara att man är ute och talar i massmedierna. Det kräver ju också tid för inläsning och inte minst eftertanke. Med den bästa vilja i världen kan inte tiden räcka till för allt detta. Man ser också på näringsminister Björn Rosengren hur han har slitits ned under de senaste åren. Man märker när han kommer till riksdagen hur han blir tröttare och tröttare och inte orkar komma fram med de regeringsförslag som jag utgår ifrån att den socialdemokratiska regeringen har ett behov av att ta fram under mandatperioden. När resultaten och besluten efter allt det här pratandet ska fattas har många tåg gått och chanser gått förlo-rate. Detta kan inte vara bra.

Därför tycker jag att det kanske vore lämpligt att statsministern och biträdande statsministern satte sig ned och funderade över om inte kommunikationsfrågorna antingen kunde återföras till ett eget departement eller samlas under ett statsråd i Näringsdepartementet med ett klart ansvar för kommunikationer och IT. Då skulle man slippa de här dröjsmålen. Det är ändå så att ett antal chefer för de myndigheter som finns inom det här superdepartementet klagat över att de aldrig får träffa sin chef. Det är inte bra. Det ska inte vara så.

Jag tycker att regeringschefen och biträdande regeringschefen har ett ansvar för att lösa de här problemen och ha en arbetsledning som ger de olika departementscheferna rimliga arbetsförhållanden. Därför vill jag på nytt ställa frågan: Finns det bakom en av de sista meningarna i svaret

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

någon form av signal om att det ändå finns några tankegångar om detta? Man säger att det pågår ett kontinuerligt arbete med uppföljning av gjorda insatser och en diskussion om hur Regeringskansliet bör organiseras för att på bästa sätt ta till vara de fördelar med det nya departementet som har nämnts. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det förekommer en viss tveksamhet kring det sätt som Näringsdepartementet drivs på och att man i något annat hus kanske sitter och funderar på några lämpliga lösningar när det gäller Björn Rosengren och hans sätt att arbeta.

Anf. 14 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror att jag å Björn Rosengrens vägnar skulle kunna tacka så mycket för omtanken om hans arbetssituation. Men jag tycker att han själv, genom sitt mycket aktiva sätt, bevisar att han verkligen greppar den här verkligheten. Det har kommit fyra stora propositioner under de senaste veckorna. Det visar verkligen en handlingsaktivitet och en entusiasm som är rätt fantastisk.

Visst är det så att dygnet bara har 24 timmar för de flesta av oss. Ibland har jag en känsla av att för Björn Rosengren har det både 25 och 26 timmar.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1999/2000:311 om Echelon

Anf. 15 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström har frågat mig dels vilken bedömning regeringen gör av hotet mot individers integritet och svenska företag med hänvisning till Echelon, dels vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skydda svenska intressen mot övervakning genom Echelon, dels om regeringen avser att initiera ett samarbete inom FN för att skapa ett internationellt skydd för individer och företag mot intrång genom olaglig avlyssning.

Kommunikation med ny teknik skapar enorma möjligheter till kontakter och dialog över alla gränser. Samtidigt är det absolut nödvändigt att vara medveten om att sådan kommunikation, t.ex. via Internet, är känslig för avlyssning och annat obehörigt intrång. Modern kommunikation, såväl data som tal, sker ofta i komplexa nätverk som är gemensamma för många användare och där den som har tillgång till viss utrustning och kunskap kan ta del av meddelanden som är avsedda för andra. Samma sak gäller kommunikation som sker i etern, såsom vid exempelvis mobil telefoni, där den som har tillgång till rätt utrustning kan avlyssna meddelanden utan att det går att upptäcka.

Frågan om enskildas och företags integritet vid användning av sådan ny teknik som jag just har beskrivit är således ett generellt problem. I den mån kommunikationen sker enbart inom Sverige kan vi i viss mån skydda användarna genom straffrättslig lagstiftning. Som Alice Åström själv nämner har vi i Sverige bestämmelser i brottsbalken om bl.a. brytande av post- eller telehemlighet och olaglig avlyssning till skydd för

den personliga integriteten. Bestämmelserna gäller oavsett i vilket syfte den straffbara gärningen har företagits.

Det är däremot svårare att skydda kommunikation som sträcker sig över landets gränser. Mot sådan avlyssning måste vi i större utsträckning lita till andra länders rättssystem och samarbeta internationellt. I de flesta länder finns också straffbestämmelser om bl.a. olovlig avlyssning och dataintrång.

I många länder bedriver staten själv en viss informationsinhämtning t.ex. genom signalspaning. Det rör sig ofta om information för försvarsändamål men det kan även vara fråga om att förebygga eller bekämpa allvarlig brottslighet. Sådan verksamhet i enlighet med gällande regelverk och lagstiftning är givetvis tillåten i det land där den bedrivs. Vissa länder bedriver ett nära samarbete för sådan inhämtning.

I Sverige bedriver Försvarets radioanstalt, FRA, signalspaning i underrättelsesyfte. FRA:s verksamhet är noggrant reglerad och sker endast till stöd för svenskt försvar och svensk säkerhetspolitik.

Att olika länder ensamma eller i samarbete bedriver signalspaning och annan informationsinhämtning inom ramen för sin nationella säkerhetspolitik är alltså ingen nyhet. Detta har förekommit sedan lång tid tillbaka och kan knappast förbjudas i sig, förutsatt att verksamheten bedrivs inom det egna territoriet, från internationellt vatten eller från rymden. Vad som gör uppgifterna om det s.k. Echelon-samarbetet värda att uppmärksamma är i stället dels påståenden om att inhämtade uppgifter används för kommersiella ändamål, dels de farhågor som väckts om att inhämtningen sker på ett sådant sätt som kränker enskildas integritet. Om dessa påståenden är riktiga måste Sverige hävda enskildas och företags rätt till sin integritet.

En slutsats som jag drar är att vi måste lägga stor vikt vid att öka medvetenheten om riskerna och höja säkerheten vid användning av modern kommunikationsteknik. Det är ett arbete som nu pågår. Det är viktigt att Sverige minskar sin sårbarhet för avlyssning utförd av främmande makt genom att utveckla och bygga upp system som försvårar avlyssning. Det bästa sättet att minska sårbarheten är att öka användningen av kryptering.

Det är olyckligt om det finns misstankar om att inhämtad information används på ett otillbörligt sätt. De som har kapacitet att bedriva omfattande avlyssning har därför all anledning att klargöra i vilket syfte informationen används och hur den demokratiska kontrollen är uppbyggd. Det ligger i dessa staters eget intresse att bidra till att skapa tilltro till informationsteknikens möjligheter. Misstro mot den nya tekniken innebär ett hot mot teknikutvecklingen i sig.

Mot denna bakgrund tror jag att en internationell dialog är viktig och bör inriktas just på frågor om integritet men också på avvägningar om för vilka syften vi kan tillåta att information samlas in och hanteras. Det viktiga är att försöka identifiera oacceptabel användning av den nya tekniken och av inhämtade uppgifter samt att söka internationell enighet om hur sådan verksamhet ska motverkas.

Jag följer noga det arbete som Europaparlamentet initierat i frågan. Parlamentet har enligt vad jag erfarit börjat diskutera möjligheten att genom en parlamentsutredning granska den påstådda avlyssningen.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Jag har också fått uppgift om att det portugisiska ordförandeskapet uppmärksammat frågan och att de avser att ta upp den vid nästa justitieministermöte i maj. Det är ett positivt initiativ och min förhoppning är att det ska leda till att frågan nu blir allsidigt belyst.

Anf. 16 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill först tacka justitieministern för ett svar som jag uppfattar som mycket positivt. Det är ett svar som tar upp den här problematiken på ett bra sätt.

Däremot, fru talman, måste jag säga att jag tycker att det är synd att det inte är fler partier som deltar i den här debatten. När den här debatten var uppe i EU-parlamentet i förra veckan fanns det också representanter från flera andra partier i Sveriges riksdag. Man lyfter upp frågan och debatterar den på EU-nivå, men frågan är så viktig att vi bör debattera den i vårt nationella parlament.

Fru talman! Kommissionär Liikanen i parlamentet säger dessutom att de brott, de illegala handlingar som kan begås, begås på nationell nivå. Han menar att det är de nationella parlamenten som måste ta upp frågan. Därför hoppas jag att det här bara är början på en debatt här i det svenska parlamentet.

Fru talman! Jag vill lyfta upp ett par frågor som jag tycker är viktiga. När justitieministern säger att det gäller att hitta tekniker som kan skydda oss från den här typen av intrång, att det gäller att skapa medvetenhet hos allmänheten och hos företagare och att vi måste använda oss mer av kryptering vill jag ändå lyfta upp den här problematiken. Samtidigt pågår det ju ett internationellt samarbete, både på EU-nivå och på flera andra nivåer, som innebär att man ska öka möjligheterna att inhämta information. Det är framför allt för polisiära syften. Man försöker hela tiden att möta den tekniska utvecklingen och den del av utvecklingen som minskar de polisiära myndigheternas möjlighet till avlyssning osv. Det här sker på internationell nivå. Samtidigt som man ska motverka avlyssning arbetar man också för att möjliggöra avlyssning. När det gäller Echelon är ju det här speciellt viktigt eftersom vi vet från den information vi har fått i dag att Echelon framför allt är USA:s system men också styrs från Nasa.

Tittar vi i USA:s regleringar räknas Nasa också som en polisiär myndighet. Varje gång man öppnar för möjligheten för polisiära myndigheter att bedriva avlyssning, att komma åt den kryptering som finns, möjliggör man samtidigt den här typen av avlyssning.

Därför är det viktigt att man också vidtar och försöker vidta så konkreta åtgärder som möjligt för att stoppa det. Jag inser att det är svårt i dagsläget.

Jag vill speciellt lyfta fram den bit av justitieministerns svar som handlar om den internationella dialogen och just den dialog där man lyfter upp integritetsfrågorna. Man måste också hitta en gemensam avvägning när det gäller frågan om för vilka syften man kan tillåta att information samlas in och hanteras och om vilken typ av information man då bör ha möjlighet att följa upp.

Det finns många fler frågor i det här. En fråga önskar jag att justitieministern också berörde lite. Den finns inte med i svaret. Det gäller den information som kommit om att det också sker en avlyssning av den

politiska sektorn. Det här finns i SÄPO:s rapport, men det har också funnits i andra dokument. Det gäller inte bara den politiska nivån utan även Amnesty och andra organisationer, och det har justitieministern över huvud taget inte berört.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 17 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Storebror har alltså fått ett namn: Echelon. Rapporter har förekommit i flera år, men ämnet har inte diskuterats öppet. Det är mig veterligen första gången vi har en någorlunda öppen debatt om ämnet, och det är på tiden. I Danmark har man uppmärksammat denna fråga i parlamentet, men så inte här.

Echelon bildades under kalla kriget av USA, Storbritannien, Kanada, Australien och Nya Zeeland för spionage.

Enligt den rapport som nyligen presenterades i EU-parlamentet används Echelon rutinmässigt för avlyssning av telefonsamtal, faxmeddelanden och elektroniska försändelser över hela världen.

Om alla rykten och upplysningar som förekommit om detta gigantiska avlyssningssystem är sanna är det tid att få de inblandade staterna, framför allt USA, att stå till svars för anklagelserna.

Som justitieministern svarade är det svårt att skydda kommunikation som sträcker sig över landets gränser. Vi måste lita på andra länders rättssystem och samarbeta internationellt. Men om avlyssningen sker i de hemliga organisationerna, som säkerhetspolisen eller försvaret, gäller inte det vanliga rättssystemet. Det är speciallagar för dessa organisationer. Det finns inte heller insyn eller kontroll, och man tar inte notis om personlig säkerhet.

Det har också ryktats om att i Sverige ska Försvarets radioanstalt på Ekerö vara inkopplat på detta system. Jag har frågat förut, och von Sydow, försvarsministern, vill inte alls över huvud taget gå in på detta. Men det ryktet borde också debatteras.

Att olika länder ensamma eller i samarbete bedriver signalspaning är ingen nyhet, som justitieministern påpekar. Nyheten är, precis som justitieministern också är medveten om, ett helt nytt område, nämligen uppgifter för kommersiella ändamål, för politiska ändamål och för övervakning av den enskilde.

Det är bra att justitieministern säger att vi måste öka medvetenheten om riskerna. Misstankar är att systemet inte endast används för att motverka brottslighet utan just för övervakning och kartläggning, och det är mycket allvarligt.

Att vi ska höja säkerheten är också bra. Och kryptering är då det som står till buds. Men Europa behöver egna krypteringssystem för e-post. Nu är det oftast amerikanska dataföretag, och det sägs att det då är bakdörren för att bedriva denna spioneriverksamhet.

Att de misstänkta länderna ska klargöra i vilket syfte informationen används är också oerhört viktigt. Det finns rykten om att företag har fått konkurrensfördelar och att det gäller just den politiska övervakningen och hur den demokratiska kontrollen är uppbyggd.

Men om inte Europaparlamentet får till stånd en utredning för att granska den påstådda avlyssningen, kommer justitieministern då att ta initiativ i ministerrådet för att få till stånd en granskning? Det verkar

osäkert just att Europaparlamentet ska lyckas. Det skulle jag vilja ha reda på.

Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är som Alice Åström säger, att det arbete som pågår handlar om att öka möjligheterna att använda ny teknik för att avslöja t.ex. grov brottslighet. Det viktiga i det sammanhanget är just att säkerställa att den typen av teknik kommer till en nyttig användning, att det sker i lagreglerade former och att det sker under demokratisk kontroll. Det är också syftet i det internationella arbetet. Det är viktigt för oss i Sverige att inte bara den avlyssning som får ske i Sverige är noga reglerad och kontrollerad utan att även andra länder har en motsvarande lagstiftning och en motsvarande kontroll.

Samtidigt är det naturligtvis viktigt att utveckla möjligheterna att skydda information från otillbörlig insyn. Det här är i och för sig någonting som de som ägnar sig åt t.ex. brottslig verksamhet är beredda att investera i för att skydda det så att de legala myndigheterna inte kan avslöja deras verksamhet. Det är svårt att komma ifrån det. Så det är nästa steg att försöka komma igenom deras skyddsmekanismer.

Men framför allt är det naturligtvis viktigt att vi utvecklar skydd för de legala verksamheter som behöver denna nya teknik för att utveckla internationell handel och för utveckling över huvud taget.

Det är alltså många frågor att hantera samtidigt som går i olika riktningar och som har olika syften.

Den internationella dialogen är väldigt viktig i detta sammanhang – det vill jag understryka. Om vi inte kan skapa gemensamma utgångspunkter för detta arbete, så att olika länders lagstiftning är något så när i överensstämmelse med varandra, hamnar vi ju i det läget att en verksamhet som sker i ett annat land visserligen är laglig enligt det landets lagar, men den överensstämmer inte med det som vi anser är acceptabelt. Därför är det internationella samarbetet oerhört viktigt.

Alice Åström undrar särskilt över avlyssning av den politiska sektorn. Jag är rädd för att det inte finns någon sektor som är undantagen från möjligheten att bli avlyssnad. Avlyssningen tar ju ingen hänsyn till vad ändamålet med användandet av teknik och de samtal och den kommunikation som sker är, utan avlyssningen är ju möjlig inom alla sektorer, och man kan etikettera dem som man vill. Samma sak gäller naturligtvis där, att vi vill att den avlyssning som sker är laglig, reglerad och kontrollerad.

Kia Andreasson undrar om jag är beredd att ta något initiativ i ministerrådet. Jag tycker att det är för tidigt att ställa den frågan. Nu har Europaparlamentet ett arbete på gång. Låt oss avvakta och se vad det ger för resultat. Och som jag sade i mitt svar har jag noterat att ordförandelandet har för avsikt att även på något sätt aktualisera frågan i ministerrådet. Och jag följer det med intresse, och beroende på vad det leder till är jag beredd att fatta beslut om vad jag anser bör ske i nästa led.

Anf. 19 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag instämmer i det som justitieministern säger, att det inte finns någon sektor som kan känna sig skyddad. Men när man tittar på allvarligheten i dessa övergrepp måste man ändå se att när främmande länder övervakar den politiska sektorn i andra länder måste man reagera

ganska starkt mot detta. Och denna debatt kommer att fortsätta, och det kommer hela tiden mer och mer material.

Men det som jag ändå vill lyfta upp är det internationella samarbetet när man ska säkra polisiära myndigheters möjligheter till avlyssning. I fråga om detta instämmer jag i det som justitieministern säger, att man också kan använda tekniken, att det kan vara en nyttig användning, att man ska ha kontroll över den och att det gäller att se till att man får lagreglering i andra länder.

Men det som jag tog upp men som justitieministern inte berörde är att väldigt många av de myndigheter som i dag använder sig av Echelon är legala myndigheter och också är de som normalt sett har rätt att göra detta, men de har inte rätt att göra det i andra nationer. Det är det in-trånget som jag tog upp. Om de följer sina regleringar för vad de kan avlyssna och var de kan spana i sina egna länder utifrån de regleringar som finns där är det en sak. Men när dessa länders myndigheter, de legala användarna, faktiskt används för att även avlyssna andra länders politiska organisationer och företag, då hamnar vi ju hela tiden i dessa problem, att oavsett vilka krypteringar som vi försöker bygga upp så öppnar man upp i andra änden. Därför är det en väldigt allvarlig fråga.

En konkret fråga som jag vill ställa är: Hur ska vi i Sverige i det internationella samarbetet, när man ser detta oerhörda storebrorsdatasystem som finns där så många länder är inblandade, på något sätt kunna skaffa oss något slags garanti för att den information som svensk polis får genom informationsutbyte faktiskt inte bygger på sådant som vi skulle betrakta som olaglig avlyssning? Vi är väldigt noga med att reglera hur svensk polis får avlyssna och hur man får inhämta information, men vi har ingen möjlighet längre att kontrollera att den information som svensk polis kan inhämta från andra polisiära organisationer i samarbetet inte är inhämtad på ett sätt som vi inte tillåter enligt vår lagreglering.

Jag inser att det inte är lätt för justitieministern att kunna ge några förslag till konkreta åtgärder, men jag hoppas att hon också kommer att följa den här debatten och följa den information som hela tiden läcker ut om det här systemet. När vi ser vad som händer i Europaparlamentet kanske vi gemensamt kan se till att vi kan ha en särskild debatt här i Sveriges riksdag som berör dessa frågor där vi får deltagare från alla politiska partier. Detta är ju ingen partipolitisk fråga som kan knytas till ett speciellt parti, utan det här är en fråga som definitivt borde beröra alla partier i Sveriges parlament.

Jag tackar justitieministern för debatten. Jag kommer säkert att återkomma till detta, och jag hoppas att justitieministern också återkommer med information om vad som har hänt på ministerrådsmötet i just denna fråga.

Anf. 20 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Europeiska kommissionen har inte velat uttala sig huruvida avlyssningssystemet Echelon existerar eller ej, och det är som jag sade tidigare nästan ingen som har velat göra det tidigare. Därför är det väldigt positivt att justitieministern uttalar sig här nu.

Det som för närvarande händer är att den gröna gruppen i Europaparlamentet har samlat in namn för att kunna tillsätta denna undersökningskommitté. Men vad jag har hört nu så kommer man att rösta om kravet

Prot.

1999/2000:91

4 april

Svar på

interpellationer

på onsdag i denna vecka, och det är mycket osäkert om det kommer att gå igenom, eftersom det finns politiska grupperingar som inte önskar en undersökning. Några menar också att initiativ ska tas på nationell nivå i stället för att kommissionen ska göra det. Men jag tycker att det skulle vara utmärkt om kommissionen tog detta initiativ och om parlamentet får en majoritet så att detta går igenom, eftersom det är många länder som berörs av detta.

Det kan också hänvisas till direktiv som säger att EU-medborgare ska ha rätt till privatliv, till konfidentialitet för individer. Det står om det i två direktiv. Därför är detta av största intresse. Sverige borde också utreda Echelons inverkan på svensk lagstiftning, som Alice Åström nyss pekat på, och hur det är med överensstämmelsen.

Att helt okontrollerat kunna ta allt som existerar i kommunikation måste det ingripas mot. Det är min förhoppning att något ska ske och att vi får veta mer om hur Echelon verkligen fungerar.

Anf. 21 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström säger att allvarliga övergrepp sker. Men vet vi det? Ett av problemen i den här diskussionen är ju att vi egentligen inte tycker att vi vet tillräckligt för att kunna inta mycket definitiva ståndpunkter. Jag tror att det är viktigt att vi hejdar oss lite grann när det gäller att dra slutsatser. Alice Åström säger att det är oacceptabelt att man övervakar den politiska sektorn i andra länder. Men det är ju en del av den legala avlyssningsverksamheten i många länder att man just övervakar den politiska sektorn. Det kan ske genom teknikens hjälp, på ett helt lagligt sätt – även av svenska intressen – eftersom mycket av den information som går via internationella kanaler, kablar i Atlanten och annat sådant, är tillgänglig för envar att avlyssna.

Av det kan man inte omedelbart dra slutsatsen att detta strider mot lagarna i det land som utnyttjar den tekniska möjligheten. Det kan ju vara helt i överensstämmelse med lagarna och det kan dessutom vara helt i överensstämmelse med grundläggande principer som även vi omfattar. Den här frågan är faktiskt ganska komplicerad.

I Sverige försöker vi skydda oss mot detta. Det är en av säpos uppgifter att säkerställa att avlyssning inte sker på vårt territorium. Men säpo har väldigt svårt att skydda svenska intressen från att bli avlyssnade när kommunikationen försiggår via satellit i luften eller på internationellt vatten.

Det som jag tycker egentligen är det oroande i hela det här sammanhanget är av mer övergripande slag, nämligen vilket försprång de länder har som har ett teknikövertag, vilken möjlighet man har att också få ett informationsövertag som kan utnyttjas på alla möjliga sätt – kanske helt acceptabla sätt, sätt som vi i princip stöder. Men en obalans uppstår när en del länder har möjlighet att utnyttja tekniken och skaffa sig de fördelarna, medan andra, fattigare, länder inte har det. Vi tillhör trots allt den teknikutvecklade delen av världen, så vi lär inte komma på efterkälken i fråga om att utnyttja de goda möjligheter som den nya tekniken ger. Många länder kommer dock efter i det sammanhanget.

Alice Åström frågade mig om svensk polis kan vara säker på att man i sitt samarbete med andra länders säkerhetspolis inte får tillgång till information som har tillkommit på olagligt sätt. Där kan jag bara säga att

en förutsättning för samarbete med andra länder är att säpo har förtroende för det land och den polismyndighet som man samarbetar med. Detta gör vi med stor urskillning, bl.a. mot bakgrund av att vi inte vill hantera information som tillkommer på ett olagligt sätt.

Anf. 22 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Det finns många bitar i det här. Jag håller med justitieministern om att detta är ett otroligt komplext system. Det handlar ju om vad som är lagligt, vad som är tillåtet samt hur, var och när det avlyssnas. Trots allt blir det olika regleringar.

Jag kan också hålla med justitieministern om detta med försprång för dem som har tekniken jämfört med de fattiga länderna. Men jag tycker också att det handlar om nivån för den enskilde individens integritet. Ett samhälle som på det här sättet kan samla in information om människor, oavsett om det är lagligt eller inte, är något som det också är viktigt att debattera. Den här tekniken innebär en sådan integritetskränkande åtgärd i många människors liv att frågan behöver debatteras på många olika plan.

Jag vill avsluta med att när det gäller det internationella samarbetet peka på att polisen i sitt samarbete och säpo i sitt samarbete är väldigt noga med vilka polisorganisationer vi samarbetar med. Echelon är ett exempel, om man nu ska titta på all information som kommit fram, där det handlar om länder som vi i normala fall faktiskt anser det vara fullständigt korrekt att samarbeta med. Vi har inte tillräcklig information men vi kommer att få tillräcklig information. Det här är en fråga där jag inser att jag, bara på den korta tid som jag intresserat mig för den, har fått så mycket information att jag nog inte ens hunnit läsa igenom en tredjedel. Således dyker det säkert upp fler frågor om detta.

Jag vill tacka justitieministern för debatten och är övertygad om att vi återkommer till frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1999/2000:309 om insatser mot segregationen

Anf. 23 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Anders Karlsson har frågat mig vad jag avser att göra för att Landskrona kommun snarast ska få till stånd ett utvecklingsavtal avsett att skynda på och fördjupa integrationsarbetet i centrala Landskrona.

Regeringen har hittills, på förslag av Storstadsdelegationen, slutit lokala utvecklingsavtal med fem kommuner, nämligen, i tidsordning, Stockholm, Malmö, Huddinge, Södertälje och Botkyrka. Nu pågår överläggningar med de två sista i storstadspropositionen angivna kommunerna, Haninge och Göteborg. Kommunernas arbete med att förbereda de åtgärder som avtalen ska omfatta har varit omsorgsfullt och därför tagit längre tid än beräknat. Jag räknar med att åtgärderna i gengäld har vunnit i kvalitet och lokal förankring.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Storstadsdelegationen har ansett att samtliga sju avtal med de nämnda kommunerna bör vara undertecknade innan ett eventuellt beslut fattas om stöd till kommuner utanför den kretsen. Skälet till det är att delegationen först vill ha överblick över de ekonomiska åtagandena gentemot de sju kommunerna.

Landskrona hör till de fyra kommuner som av regeringen i maj 1997 beviljades bidrag med vardera 9 miljoner kronor till insatser i invandratäta områden. Motivet till beslutet var de särskilda förhållandena i de fyra kommunerna. Landskrona har ännu inte slutredovisat kostnaderna för dessa insatser och därför har den sista delutbetalningen av statsbidraget ännu inte gjorts.

Mitt svar på Anders Karlssons fråga är att ett eventuellt beslut om ytterligare statligt stöd till integrationsarbete i Landskrona och andra kommuner med likartade förhållanden kommer att fattas först efter det att lokala utvecklingsavtal har slutits med samtliga sju nämnda kommuner.

Anf. 24 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

I regeringens proposition 1997/98:165 Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet redovisas regeringens ambitioner vad avser stöd till lokalt utvecklingsarbete i utsatta bostadsområden i storstadsregionerna.

Lokala utvecklingsavtal har redan slutits med fem av de sju storstadskommunerna för att motverka klyftorna och orättvisorna till följd av etniskt betingad segregation. Insatser mot segregation ska naturligtvis inte begränsas till enbart storstadsområdena. I vissa extremfall finns det även utanför storstäderna kommuner med likartade problem i en sådan omfattning och intensitet att det vore rimligt att dessa också kunde få del av de medel som finns anvisade för ändamålet.

På s. 84 i propositionen omnämns ett antal kommuner som tidigare har fått stöd och att dessa även nu bör komma i fråga.

Fru talman! Från min hemstad Landskrona kan jag relatera följande. Av Landskronas ca 37 000 invånare är 3 638 utomnordiska medborgare, alltså ca 10 %.

Väljer man i stället begreppet utomnordisk härkomst, som således inbegriper även dem som fått svenskt medborgarskap, dubbleras i det närmsta siffrorna. Under 1994 kom ca 1 500 invandrare med bosnisk härkomst till Landskrona och 1995 ca 500. För att lättare åskådliggöra proportionerna kan vi jämföra med exempelvis Stockholm, som under motsvarande år skulle ha tagit emot 60 000 människor. Detta har frestat på hela min hemkommun både socialt och ekonomiskt.

Under 1999 fick 2 100 hushåll någon gång socialbidrag. Av dessa utgjorde ca 65 % hushåll med utomnordisk härkomst. Av de totala socialbidragskostnaderna på ca 90 miljoner kronor finansieras enbart ca 12 miljoner genom det statliga scablonbidraget.

Landskrona har en arbetslöshet som är väsentligt högre än riksgenomsnittet. Även om de utomnordiska medborgarna utgör en väsentlig del av de registrerade arbetslösa är det ändå så att den faktiska arbetslösheten hos de utomnordiska medborgarna är väsentligt högre. Många har bl.a. bristande kunskaper i det svenska språket och ingår därför inte i statistiken, eftersom de genom sitt språkhandikapp inte kan stå till ar-

betsmarknadens förfogande. Härutöver saknar många även i övrigt grundläggande utbildning, vilket medför svårigheter att få arbete, och belastningen på komvux att erbjuda utbildning på grundskolenivå är mycket hög. Majoriteten av våra nyinflyttade flyktingar och invandrare bor i centrala delar av staden, där mer än hälften av barnen i skolan och förskolan har ett annat språk än svenska som modersmål. Vissa klasser består nästan enbart av barn med utomnordisk härkomst.

Det får inte uppfattas som så att ingenting har gjorts åt de redovisade förhållandena, tvärtom. Under lång tid har Landskrona arbetat intensivt med olika introduktionsåtgärder, men genomförda åtgärder är inte tillräckliga. Det finns alltså många ambitiösa idéer och förslag till åtgärder för att påskynda integrationsarbetet.

Fru talman! Landskrona kommun måste få ekonomisk hjälp. Därför hoppas jag att Landskrona står på tur att teckna ett lokalt utvecklingsavtal när Haninge och Göteborgs kommuner har klarat av sina.

Anf. 25 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Den här debatten visar ju att problemet är betydligt större än ett rent storstadsproblem. Det råder ingen tvekan om att utanförskapet i vid mening är någonting allvarligt och någonting som man måste åtgärda omedelbart och med kraft.

Därför skulle jag vilja fråga integrationsministern om hon skulle vara beredd att snabbt medverka till att man sätter in åtgärder mot utanförskapet så att människor som kan och vill arbeta också får möjlighet att arbeta, om hon är beredd att vidta extraordinära åtgärder, inte bara i ett fåtal storstadskommuner där man under en långsam process tecknar avtal utan i hela landet, så att människor som har invandrat och människor som är födda i Sverige får möjlighet att arbeta, försörja sig och påverka sitt eget liv.

Skulle integrationsministern kunna tänka sig att man samordnar pengarna mellan a-kassa, försäkringskassa och socialbyrå på ett sådant sätt att man kan göra en kompetensutveckling effektiv? Många försök med SOCSAM och liknande ute i landet visar ju att just samordningen ger vinster. Skulle man dessutom kunna samordna a-kassepengarna, AMS-pengarna, i det här så skulle man nå mycket längre. Skulle integrationsministern vara beredd att medverka till en sådan verksamhet så att vi fort får människor att ta hand om sin egen försörjning, alla som vill och kan?

Man kan räkna med att 75 % av människorna i utanförskapet, de människor som är socialbidragstagare, direkt skulle kunna gå in i någon form av arbete. De övriga 25 % är antingen sjuka, åldriga invandrare eller kanske människor i missbruk som inte kan eller inte klarar av att arbeta. Dem ska vi försörja på något annat sätt än genom socialbidrag.

Är alltså integrationsministern beredd att vidta extraordinära åtgärder för att lösa den här mycket allvarliga situationen?

Anf. 26 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Vi vet alla att vi kan mäta segregationen i vårt land på många olika sätt. Vi kan mäta den i arbetslöshetsstatistik. Vi kan se den i socialbidragsberoende, i ohälsa, i språkkunskaper, i valdeltagande och aktivitet i det demokratiska samhället.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Regeringens ambition är att minska segregationen i hela vårt land. För det krävs både generell politik och generella insatser men också riktade åtgärder till dem som bäst behöver det och till de områden som har de största problemen. En sådan riktad åtgärd är de avtal som staten nu skriver med de sju kommuner som jag pekat ut i mitt svar.

Det betyder inte att jag inte delar er uppfattning om att det också finns problem i andra delar av vårt land och i alla kommuner. Jag är medveten om att fler kommuner behöver extra stöd i sitt arbete för att motverka segregationen.

Svaret på frågan om jag är beredd att vidta åtgärder i vid mening och med all kraft för att motverka segregationen i vårt land och om jag är beredd att vidta speciella åtgärder för att komma till rätta med utanförskapet och för att vända misstro till tilltro och förtroende – för det är mycket det det handlar om i vårt arbete – är ja. Vi genomför riktade åtgärder i de sju kommunerna. Vi fattar generella beslut, men vi tar också en hel del hänsyn till de engagemang och idéer som finns lokalt. Det betyder att de avtal som vi skriver ser väldigt olika ut, för idéerna kommer från människor som bor där, är engagerade och involverade.

Nästa steg är att låta fler kommuner komma med i det samarbetet och i det arbetet. Det finns problem även i andra delar av vårt land och i andra kommuner. Vi är medvetna om det. Vi har börjat i de sju kommuner som jag pekat ut i storstadspropositionen därför att där är situationen extra svår, och där är det extra viktigt att åtgärderna kommer i gång snabbt. Men självklart finns det fler kommuner som behöver vårt stöd. Det finns fler kommuner som har lokala idéer på hur vi kan utöka samarbetet och hur man därigenom kan komma längre med de resurser som redan finns lokalt. Vi är beredda att också titta på lokala förslag till lösningar för att motverka segregationen i alla delar av vårt land.

Jag är beredd att återkomma till de kommuner som får teckna avtal efter det att de sju i propositionen utpekade avtalen är undertecknade.

Anf. 27 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka för svaret. Det känns hoppingivande för kommunalpolitikerna i Landskrona.

Fru talman! Förhållandena i Landskrona är i många hänseenden desamma som 1997. Mycket har gjorts, men mycket återstår att göra. Slutredovisningen, som statsrådet nämner i sitt svar, är nu gjord. Den är gjord av två sociologer Anders Hedén och Peter Arvidsson vid Lunds universitet. Jag ska överlämna den till statsrådet efter debatten. Den blev klar i förra veckan. Det finns mycket, och det här är inte en fullständig redovisning; den kommer senare.

Jag vill ändå återge en skrivning i redovisningen av Eva Öresjö, som har forskat i förändringsarbete i utsatta bostadsområden: Att på lokal nivå arbeta med förvandling och förnyelse av våra mest utsatta stadsmiljöer är som att simma mot tidvattnet, som att hålla mot de starka socioekonomiska krafter som hela tiden utgör ett hot mot det mest utsatta i våra stadsmiljöer. Misslyckas vi med detta kan den sociala nedbrytningsprocessen snabbt accelerera.

Jag skulle vilja säga så här: Landskrona kommun ligger redan i vattnet. Det är bara att fortsätta att simma, men Landskrona behöver hjälp för att komma i land. Jag måste säga att jag uppfattar svaret från statsrådet så

att Landskrona kommer att få del av storstadspengarna när avtalet är klart med de sju nämnda kommunerna. Tack än en gång!

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det är mycket hoppingivande när integrationsministern här säger att hon är beredd att vidta en mängd olika åtgärder. Men jag skulle vilja fråga: Är integrationsministern beredd att ge den verkliga makten till människorna, till människorna som är i utanförskapet i dag så att de själva har möjlighet att påverka vilken utbildning de ska gå, hur de ska kompetensutvecklas, hur de ska kunna få sin svenskundervisning på bästa sätt? I dag är det på många håll så att det sitter, i all välmening, beskäftiga tjänstemän och talar om för folk vad och hur de ska lära sig och vilka kurser de ska gå.

Är integrationsministern beredd att ge den verkliga makten tillbaka till människorna?

Jag skulle också vilja få lite tydligare utklarat om integrationsministern är beredd att samordna pengarna, som i dag går till a-kassa, försäkringskassa och socialbyrå, på ett sådant sätt att den verkliga makten över pengarna ligger lokalt. Jag menar att ansvaret för en del pengar kan lyftas av från Arbetsmarknadsverket, så att man lokalt kan hantera arbetslösheten där den finns, nära människorna.

Är integrationsministern beredd att vidta dessa åtgärder?

Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Syftet och poängen med storstadspolitiken är just att samordna pengarna, ge mer inflytande lokalt och utöka samarbetet mellan lokala myndigheter för att använda de gemensamma resurserna bättre, längre och effektivare. Det betyder att vi samarbetar mer med myndigheter också på nationell nivå för att underlätta att lokala idéer genomförs och förverkligas.

Det som är inspirerande med de avtal som har skrivit hittills är att det här finns en bred flora av idéer, förslag och åtgärder som man vill genomföra på lokal nivå.

Sedan kan vi ibland fråga oss, som man gjorde i Svenska Dagbladet i dag, om en del av idéerna i föreningslivet är riktiga, som Cirkus Cirkör. Mitt svar på den frågan är: Ja, om människor lokalt tror att det här är någonting som vänder vår utveckling. Om föreningslivet kan utöka möjligheterna för folk att komma in i det offentliga samhället, få en tilltro till det demokratiska arbetet och öka självförtroendet, så är självfallet föreningslivet en viktig del i de storstadsavtal som vi nu tecknar.

Tanken är att den verkliga makten ska finnas hos människorna, hos föreningarna och hos de kommuner som vi skriver avtal med. Vi har från regeringens sida en stor öppenhet och lyhördhet för detta när vi tecknar avtalen. Men jag är övertygad om att alla de människor som berörs av storstadsavtalet, trots de riktade åtgärder som nu vidtas, i stor utsträckning är i behov av den generella välfärden och de generella beslut som är en grundtrygghet för oss alla. Det finns inget motsatsförhållande mellan generella beslut och riktade åtgärder. I avtalen hittar vi en balans mellan de båda.

Min ambition är att när de första avtalen är undertecknade återkomma till de kommuner som tidigare har fått s.k. Blommanpengar med en inbjudan till samarbete kring de pengar som finns för storstadspolitiken.

Anf. 30 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag skulle bara vilja kommentera det som statsrådet nämner om föreningslivet.

Jag tror också att det är oerhört viktigt att föreningslivet får större möjligheter att delta i det här arbetet. Vi kan se hur föreningslivet under hela efterkrigstiden i vårt land har varit med och byggt upp den generella välfärd och den utbildningsnivå som de svenska medborgarna har fått. Detta gäller även de nysvenskar som kommit hit, och det välkomnar jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1999/2000:285 om bemyndigandesystem vid fördelning av medel för regionalpolitiska åtgärder

Anf. 31 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Harald Bergström har ställt följande frågor till mig:

- Hur ska Länsstyrelsen i Kronobergs län förfara om likvida medel saknas när projektägare ansöker om utbetalning tidigare än som förutsågs när stödet beviljades?
- Har regeringen för avsikt att förändra bemyndigandesystemet för att komma till rätta med den mycket besvärliga situation som det försatt länsstyrelserna i?

Införandet av budgetlagen och den nya budgetprocessen ställer ökade krav på en löpande uppföljning och prognosverksamhet när det gäller den statliga budgeten. En av de främsta orsakerna är att det statliga utgiftstaket och ramarna för utgiftsområdena inte får överskridas. Regering och riksdag behöver därför följa budgetens utveckling och, om nödvändigt, vidta budgetkorrigeringar.

Eftersom många av länsstyrelsernas och de regionala självstyrelseorganens projekt är fleråriga, har riksdagen beslutat att införa ett bemyndigandesystem för anslaget Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Detta är också vad budgetlagen föreskriver, eftersom anslagen ska återspegla vilka utgifter som t.ex. olika myndigheter har ett visst år.

Bemyndigandesystemet för detta anslag ställer därför ökade krav på NUTEK:s, länsstyrelsernas och de regionala självstyrelseorganens planerings- och prognosförmåga.

Anslaget för år 2000 ska användas till att betala ut medel under år 2000 på grund av beslut fattade under detta eller tidigare år. Bemyndigandet anger möjligheten att fatta beslut år 2000 som medför utbetalningar under kommande år.

Beslutskapaciteten för år 2000 samt möjligheterna för länen att betala ut stöd avgörs alltså bl.a. av hur mycket beslut länen har fattat under år 1999 och tidigare år och vilken utbetalningsprofil dessa beslut har. Systemet förutsätter att utbetalningsprofilen är någorlunda jämn över tiden.

Regeringen har givit Ekonomistyrningsverket, ESV, i uppdrag att bl.a. se över om den nuvarande bemyndiganderamen inom anslaget är väl avpassad till de anslagna medlen, med särskilt beaktande av de olika stödets utformning och syften. Ekonomistyrningsverket ska dessutom lämna förslag till alternativa utformningar och omfattning av systemet som så långt möjligt bidrar till att skapa ett ändamålsenligt system. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 2 maj 2000.

Ekonomistyrningsverket har i en delrapport bl.a. uttalat att bemyndiganderamen bör ökas.

Regeringen avser att i vårpropositionen återkomma till riksdagen i denna fråga.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har liksom övriga län fått ett ökat anslag år 2000 jämfört med år 1999 och en minskning av bemyndiganderamen. Länsstyrelsen i Kronobergs län har inte fått en lägre tilldelning av anslag eller bemyndiganden år 2000 än övriga länsstyrelser, dvs. att länet är lika regionalpolitiskt prioriterat år 2000 som år 1999.

Eftersom Ekonomistyrningsverket för närvarande ser över systemet och regeringen noga följer detta arbete kan jag inte i dag säga om bemyndigandesystemet kommer att förändras och hur eventuella problem som uppkommit i Kronobergs län ska lösas.

Anf. 32 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Innan jag går in på interpellationen skulle jag allra först vilja tacka fru talman för en mycket trevlig och fin fredag, ungdomens riksdag. Det är för mig faktiskt en liten pärla som jag trär på det minneshalsband som jag, även om jag är man, kommer att bära från riksdagsåren. Även om det inträffade en liten fadäs med voteringsystemet så stör det inte bilden. Jag var verkligen glad när jag for hem i fredags kväll för de fina ungdomarna och deras uppträdande, sätt att vara, debattera osv. Alla medarbetare är också värda ett gott och stort tack. Tack så mycket!

Så till interpellationen. Tack för svaret.

I mitt uppdrag som ledamot av länsstyrelsens förtroendemannastyrrelse i Kronobergs län har jag mött frågan om användningen av anslaget A 1, Allmänna regionalpolitiska åtgärder och bemyndigandesystemet. Det är inte så att länsstyrelsens tjänstemän har sänt ett skickebud med mig, utan interpellationen är skriven utifrån en känsla av bekymmer vid hanteringen av projektansökningar som länsstyrelsen har att ta hänsyn och ställning till.

Det är inte heller så att jag tror att Länsstyrelsen i Kronoberg är särbehandlad, inte alls. Nej, men jag blir bekymrad när jag ser hur projektägare sätter i gång sina projekt, kanske anställer folk, planerar inköp och gör beställningar – ja, får i gång en verksamhet. Projektägaren behöver då pengar. Han har fått meddelande om ett beslut innebärande så eller så många kronor som medfinansiering från länsstyrelsen. Har vi då inga likvida medel att betala med, hur går det då?

Som jag har förstått bemyndigandesystemet kommer problemen att växa så länge skillnaden mellan anslaget och bemyndiganderamen är för stor.

Därför förvånar det mig att Ekonomistyrningsverket talar om att öka bemyndiganderamen. Enligt mitt synsätt borde ramen antingen minskas eller anslaget ökas så att ram och anslag närmar sig varandra.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Den PM som jag har fått mig till del av bl.a. RUT har gjort mig ännu mer bekymrad. Jag har ett diagram som utvisar t.ex. hur ställningen var den 31 december 1999 för hela riket.

Låt oss nu, herr näringsminister, anta att vi betraktar hela landet som ett län. Då finns det den 31 december 1999 i utestående skuld – dvs. inte utbetalade anslag – 1 148 miljoner kronor. Bemyndiganderamen för år 2000 är 1 203 miljoner kronor. Beslutskapaciteten, dvs. kvar att besluta om i nya anslag är då skillnaden, nämligen 55 miljoner kronor enligt reglerna.

Anslaget för år 2000 är 888 miljoner kronor. Om skulden skulle betalas omgående fattas det 260 miljoner kronor.

Låt oss säga att vi betalar av på skulderna, på den ingående skulden för 1999, med 500 miljoner kronor. Vi betalar ut det beslutade anslaget som projektägaren redovisar på rätt sätt enligt reglerna. Då finns det 388 miljoner kronor kvar av anslaget. Skulden minskar ju från 1 148 miljoner kronor till 648 miljoner kronor.

Enligt systemet ökar beslutskapaciteten samtidigt med 500 miljoner kronor. Vi kan besluta om nya anslag på sammanlagt 555 miljoner kronor i vår länsstyrelse. Vi håller oss fortfarande inom bemyndiganderamen på 1 203 miljoner kronor, och den får inte överskridas.

I likvida medel har vi nu kvar 388 miljoner – 888 miljoner kronor minus 500 miljoner kronor – att betala med på en ökande skuld. Så kan vi gå något varv tills våra likvida medel är slut och skulden är lika stor som bemyndiganderamen.

Vad svarar då ”vår länsstyrelse” om, eller när, man inte har pengar i kassan att betala projektägare som behöver ha pengar till nyanställdas löner eller liknande?

Min fråga i interpellationen kvarstår således, och jag pressar näringsministern något på ett svar. Vad ska vi göra?

Anf. 33 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att bemyndigandesystemet kom till därför att man skulle kunna fatta långsiktiga beslut. Vi hade det förhållandet tidigare att när man beslutade om projekt betalades det av med en gång och sedan skrev man av det. Det blir väldigt besynnerligt om man jämför med t.ex. en investering i näringslivet. Då betalar man av en viss summa enligt en plan. Därför införde man det s.k. bemyndigandesystemet.

Tanken bakom bemyndigandesystemet är att det ska röra sig om långsiktiga beslut. Det är ju inte så med den uppräknings som Harald Bergström gör här, att man ska betala alla skulder med en gång, utan det handlar om på hur lång sikt som man har gjort detta. Det är det ena som jag vill säga.

Det andra som jag vill säga är att när det gäller den anmälan som har gjorts från Ekonomistyrningsverket om att man vill öka bemyndiganderamen gäller det i första hand Norrland eller skogslänen. Det är där som det inte stämmer med den bemyndiganderam som man har i dag. En utökning av bemyndiganderamen för just skogslänen skulle betyda väldigt mycket för dem. Om detta har samma betydelse för Kronobergs län kan jag inte uttala mig om.

Anslagsmedel år 2000 på grund av beslut som fattats under tidigare år – om jag nu håller mig till Kronobergs län – uppgår till 8,9 miljoner kronor plus återsökta EU-medel och där prognosen är 2 miljoner kronor plus anslagskredit på 0,9 miljoner kronor, dvs. sammanlagt 11,8 miljoner kronor. Det kan däremot klart bli problem med beslut som fattas år 2000 och som också börjar att betalas år 2000. Det är där som problemet ligger, och det kan vi vara överens om.

Som jag sade håller vi nu på att bereda detta inom Regeringskansliet. Jag avvaktar den utredningen och de bedömningar som Ekonomistyrningsverket nu ska göra och som kommer att lämnas över till Regeringskansliet. Därefter ska jag återkomma. Jag känner väl till det problem som Harald Bergström tar upp. Men jag tror att man nu måste försöka att finna lösningar som dels gör att man långsiktigt kan planera, dels gör att man inte hamnar i den situationen att det uppstår en differens mellan bemyndiganderamen och de länsanslag som man har. Vi är överens om det. Låt oss titta på det, så återkommer jag.

Anf. 34 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Ja, jag är överens med näringsministern på många punkter. Jag är mycket väl medveten om, herr minister, att jag gjorde en extrembeskrivning genom att betrakta riket som ett län.

Planeringsproblemen för att man ska få en långsiktighet i det hela är inte så enkla. De är inte oöverstigliga, men de är kluriga. Det är ju projektägarna som ska bedömas. Man ska bedöma hur mycket pengar som de gör av med för att de ska ha rätt att få ut mera pengar.

Nåväl, låt oss vara överens om det och om att skillnaden mellan – enligt vad Nutek redovisar för vårt län och för flera andra län – bemyndiganderamen och anslaget bör minska. Så långt är allt gott och väl.

I en PM från den 12 februari 1999 skriver Näringsdepartementet att man kan förutse en minskande beslutskapacitet under 1999 beroende just på att man har en lite större bemyndiganderam om man drar på sig en skuld. Som jag ser det får man år 2000 ett ytterligare bekymmer på halsen, och det är tillväxtavtalen. A 1-anslaget ska ju användas till att medfinansiera projekt inom ramen för tillväxtavtalen. Där finns inga nya pengar. De fria medel som vi har i länen av det s.k. tillväxtkapitalet är i allt väsentligt kopplade till A 1-anslaget Regionalpolitiska medel.

Det finns en del också hos länsarbetsnämnderna. Men i Kronobergs län – det är den referensram som jag enklast kan överblicka – är beslutskapaciteten för att medfinansiera projekt inom ramen för tillväxtavtalen besvärande liten för oss. Det bekymrar mig faktiskt. Vad ska vi göra åt det, herr minister?

Anf. 35 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det inte blir någon speciellt seriös diskussion om man gör sådana extrema beskrivningar. De har inte mycket med verkligheten att göra. Det tror jag att vi också kan vara överens om.

Det skiljer sig mellan de län som har långsiktiga projekt som är dyra. Där måste skillnaden mellan länsanslaget eller det som är budgeterat och bemyndiganderamen vara ganska stor. Om man däremot har väldigt kortsiktiga projekt hamnar man på den andra sidan. Där måste likheten

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

mellan bemyndiganderamen och länsanslaget vara ganska liten. Det håller vi nu på att se över, och jag återkommer när jag kan säga hur det blir och när jag har fått in yttranden från Ekonomistyrningsverket.

Tillväxtavtalen kommer i många fall att kopplas till EU:s strukturfonder. Där kommer man in på diskussionen om medfinansiering. Men arbetsmarknadspolitiska medel kommer också att kunna användas. Man kan alltså inte bara koncentrera sig på länsstyrelsens pengar. Tanken är också att alla aktörer som finns inom länet eller regionen ska kunna använda även arbetsmarknadspolitiska pengar.

Jag har ju ett förflutet som landshövding och har varit med om dels det gamla systemet, dels det s.k. bemyndigandesystemet.

Problemet med det gamla systemet – och nu är jag i Norrbotten och inte i Harald Bergströms län, därför handlar det om lite mer pengar – var att om man bestämde år ett att man skulle starta ett projekt på exempelvis 50 miljoner, lade man ut det på tre år. Sedan kom man till år två. Då utformade man ett projekt på 50 miljoner till och lade ut det på tre år. Till slut hade man en mängd pengar som redan hade så att säga avregistrerats som betalda, men de hade aldrig betalats. Pengarna låg och vilade. De var aldrig betalda.

Poängen med bemyndigandesystemet var just att man skulle kunna göra långa planeringar och inte hamna i det läget att man rycker undan 50 miljoner från statskassan, men pengarna ska inte betalas ut förrän om tre eller fyra år. Då får jag den här möjligheten.

Det är ett bra system. Det har visat sig nu att det som alla system, även de bra, har några fläckar och hål. Det är det vi ser över nu. Det är också det jag senare vill återkomma till.

Anf. 36 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jodå, jag är medveten om att näringsministern hade helt andra summor att röra sig med i Norrbotten. 160 miljoner 1999 i stället för 6 miljoner, som vi hade i Kronobergs län.

Jag är medveten om att det kan behövas sådana här system som just ger en planeringshorisont med budgettak osv. Men poängen är ju att det är lika bekymmersamt för de små länsstyrelserna med de små medlen när projektägare får det knapert och har problem med att betala lönen till dem de anställer till sitt projekt. Det är inte alls enkelt att förklara detta. Det är det som är utgångspunkten för min fråga, trots att jag som sagt mycket väl vet att det kan behövas olika tak i olika delar av landet.

När det gäller att man har mer pengar än bara de regionalpolitiska medlen nämnde jag länsarbetsnämndens pengar. I Kronoberg är de ungefär 100 miljoner. Av dem kan man, såvitt jag vet och har fått klart för mig efter interpellationen, använda någonstans kring 6–7 % för medfinansiering.

EU-pengarna, strukturfondspengarna, finns också. Det är heller inga svindlande summor. Det är, om jag minns rätt, 13 miljoner för år 2000. Det är alltså ganska små summor det handlar om, om man jämför med Norrbotten. Det är naturligtvis mindre projekt som vi kan syssla med. Men även vi behöver tillskott till sysselsättningen, och det har vi också fått naturligtvis.

Anf. 37 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Några ord, så att det inte blir några missförstånd. Arbetsmarknadssituationen är helt annorlunda i Kronoberg jämfört med Norrbotten. Det är det ena.

Det andra jag återigen vill ta upp är att det här gäller att få ett system där man kan göra långsiktiga planer. Det har varit önskvärt, och det har vi också åstadkommit med detta bemyndigandesystem.

Som jag sade tidigare ser vi nu över detta system. Men låt oss inte hamna i den situationen att den stora diskussionen för Sverige, Kronobergs län och Norrbotten handlar om hur bemyndigandesystemet ska se ut.

Låt mig ändå få avsluta med att det går bra för Sverige. Även i Kronobergs län ser vi hur arbetslösheten minskar, hur sysselsättningen ökar och inte minst hur tillväxten ökar. Det sker nu även i skogslänen. Det är det viktiga att koncentrera sig på.

Detta är självklart inte ett försvar för att vi inte ska se över systemet. Det gör vi nu, och jag ska be att få återkomma till detta både till Harald Bergström och till denna kammare.

Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.

1999/2000:91

4 april

Svar på

interpellationer

9 § Svar på interpellation 1999/2000:301 om donationer av läromedel till skolan

Anf. 38 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Göran Lindblad har frågat mig dels om jag har för avsikt att se över principerna som ska gälla vid distribution av undervisningsmaterial till skolorna, dels om jag avser att vidta några åtgärder för att hindra att Skolverket distribuerar s-märkt journalistiskt material utan att ha tillfrågat skolenheterna om vilka behov som föreligger.

Inledningsvis vill jag redogöra för gällande bestämmelser vad gäller läromedel. Enligt skollagen ska utbildningen i såväl grundskolan som gymnasieskolan vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

I läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, respektive de frivilliga skolformerna (Lpo 94 och Lpf 94) anges som rektors ansvar att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper. Sådant stöd kan t.ex. vara bibliotek, datorer och andra hjälpmedel.

Det är skolhuvudmännen som har ansvar för att undervisningen bedrivs så att de mål och de bestämmelser som styr skolan uppfylls. Därvid ligger det också inom skolhuvudmännens ansvar att eleverna får de läromedel som behövs.

Vi lever i en värld där informationsmängden ökar. IT och medier har starkt bidragit till denna utveckling. De traditionella läroböckerna kompletteras och ersätts i vissa fall med andra och helt nya informations- och

kunskapskällor. Därigenom vidgas också läromedelsbegreppet. Utvecklingen ställer nya krav på arbetssätt och arbetsformer i skolan.

Att eleverna får kunskaper i att värdera, analysera, bedöma och ta ställning till innehåll i olika informationskällor blir en alltmer väsentlig uppgift för skolan. Det är därför värdefullt att det finns en mångfald i utbudet av läromedel, som kan användas i skolan.

Vi har i Sverige ingen nationell granskning av läroböcker. Det är läromedelsföretagen som utifrån skolans behov och på marknads villkor tar fram läroböcker. Utöver förlagen har det länge funnits läromedel som har tagits fram av företag, intresseorganisationer, branchorganisationer o.d.

Skolverket har ett särskilt regeringsuppdrag att stödja och stimulera undervisningen i nutidshistoria och granska hur undervisningen bedrivs, eftersom det finns tecken som tyder på att historieundervisningen ofta haft tyngdpunkten på historien till och med industrialisering. Därför behöver elevers kunskaper om vår moderna historia, kampen för demokrati och mänskliga rättigheter samt brott mot dessa rättigheter av totalitära regimer fördjupas och förstärkas.

Aftonbladet publicerade en millennieserie över 1900-talet, där bl.a. historieskrivaren Herman Lindqvist och samhällsreportern Staffan Heimersson deltog. Enligt vad jag erfarit ansåg Skolverket att denna serie – samlad i en bok – skulle kunna stimulera undervisningen i nutidshistoria. Därför gjorde man den tillgänglig för gymnasieskolans elever i årskurs 1 genom att bekosta distributionen av boken. Med hänsyn tagen till vad jag tidigare nämnt har jag inga synpunkter på att Skolverket, i ett sådant angeläget ämne, stödjer distributionen av ett sådant material.

Jag vill avslutningsvis framhålla att det ändå till sist är den enskilde läraren som har ansvaret för vilket stoff som ska användas i undervisningen, t.ex. den nämnda boken.

Jag har därför inte för avsikt att se över principerna som ska gälla vid distribution av undervisningsmaterial till skolorna.

Tack!

Anf. 39 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag vill först tacka statsrådet Wärnersson för svaret. Det är väldigt tydligt när det gäller min fråga om att se över principerna, och det avser statsrådet alltså inte att göra. Efter att ha tagit del av hela svaret förstår jag varför principerna inte kommer att ses över. Ytterst beror detta tydligen på att det råder total principlöshet på det här området.

Statsrådet anför i svaret att det å ena sidan är skolhuvudmännen som har ansvaret för att eleverna får nödiga läromedel. Å andra sidan säger skolministern att den enskilde läraren har ansvaret. Samtidigt, å tredje sidan, skulle man kanske kunna säga, tillåter för att inte säga uppmuntrar Skolverket sponsring av läromedel som, i det här fallet, är framtagna av en dagstidning. Det omvända förhållandet vore, enligt min mening, det naturliga, dvs. att ett företag sponsrade och bidrog med material och Skolverket ansvarade för innehållet. Här har det varit precis tvärtom. I min värld betyder ett statligt myndighetsengagemang ett slags garanti för kvalitet. Eftersom boken automatiskt distribuerats till alla elever i årskurs 1, kommer lärarens, såväl som huvudmannens, inflytande att vara tämligen begränsat.

Känner skolministern till att en majoritet av gymnasiets elever inte studerar ämnet historia? Hur är det tänkt att de eleverna ska få tillgång till handledning i studierna av Aftonbladets bok så att de utvecklar kunskaper? Tycker verkligen skolministern att det är rimligt att Skolverket medverkar till att distribuera text som man ej har ansvar för och kontroll över? Kan statsrådet tänka sig att Skolverket tillsammans med t.ex. kärnkraftsindustrin ger ut en bok om energi? Eller kan statsrådet tänka sig att Skolverket tillsammans med läkemedelsindustrin ger ut en bok om etik vid läkemedelsprövningar? Kan statsrådet tänka sig att Skolverket tillsammans med Scientologerna ger ut en bok om religionsundervisning? Fortfarande ska det vara fråga om ansvar för distribution men inte innehåll. Jag vill poängtera att jag tycker att sponsring av böcker kan vara bra, men då måste myndigheten också ansvara för innehållet.

Varför tycker skolministern att just Aftonbladets bok är värd detta stöd? Varför inte någon annan? T.ex. har Göteborgsposten också gett ut en millenniebok. Det finns säkert andra.

Fru talman! De flesta elever i gymnasieskolan får låna sina läroböcker. Vissa får inte tillgång till någon lärobok alls i vissa ämnen. Det innebär att den bok man får behålla är någonting bra och unikt, och den boken får stor betydelse just tack vare dess tillgänglighet. Genom att Skolverket framstår i text utanpå boken som ansvarigt ges Aftonbladets bok en legitimitet och en trovärdighet som andra lobbyisters böcker saknar.

Anf. 40 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Skolverket har fått ett speciellt uppdrag när det gäller nutidshistoria. Därmed finns medel avsatta för hur man på olika sätt ska utveckla historieundervisningen i skolan.

Distributionen av denna serie är bara en del i hela detta stora arbete. Det gäller alltså inte att därmed inbegripa kärnkraft eller något annat. Detta är ett uppdrag som också har sin bakgrund i de partiöverläggningar som förekom i samband med inriktningen på konferensen om Förintelsen. Man var i samtliga partier överens om att nutidshistoria är viktig och att den ska lyftas fram i skolans undervisning.

Jag kan inte i det här fallet gå in och granska med vilka medel eller på vilket sätt som Skolverket ger ut en skrift. Det skulle vara ministerstyre. Här har ett uppdrag givits med ett tydligt besked om vad uppdraget ska innehålla till en myndighet. Det är myndigheten som har att förvalta uppdraget.

Jag vet inte varför det blev Aftonbladet som publicerade materialet i stället för Göteborgs-Posten. Jag har sett Göteborgs-Postens material, och jag har sett Aftonbladets material. Jag tycker att båda är bra, och båda kommer att användas i skolorna. Göteborgs-Posten har också valt att dela ut materialet.

För övrigt finns det ett oändligt material i skolorna. Det är positivt att det finns en rik mångfald. Ibland är det företag som skickar ut, ibland är det intresseorganisationer. Jag har inga invändningar mot detta. Det viktiga är att lärarna är väl förtrogna med det material som deras elever använder. Ingen kan i det fallet styra lärarna i vilket material de ska använda. Den friheten har vi gett till lärarna, och den tycker jag att de ska ha.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 41 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det är alldeles utmärkt att Skolverket går vidare med det speciella uppdraget. Jag tror att skolministern och jag kan vara alldeles överens om att undervisning i nutidshistoria och demokratins grunder är avgörande och viktig. Därför ställde jag frågan till skolministern om skolministern är medveten om att en majoritet av eleverna i gymnasiet faktiskt inte har historieundervisning och inte inom det ämnet kan tillgodogöra sig kunskaperna. Det går naturligtvis att säga att det går att göra i samhällskunskapsundervisningen. Men samhällskunskapsundervisningen har samma kursplan för alla linjer i gymnasiet. Det är inte mycket utrymme att tränga in nya saker där. Det är ett litet bekymmer. Därför är det viktigt att de läromedel som distribueras i Skolverkets regi är bra och objektiva. Det är mycket möjligt att boken är bra och objektiv. Jag diskuterar principerna, statsrådet. Då handlar det inte om principen att styra detaljer, utan principen hur man ska göra för att läromedel ska vara bra och opartiska. På vilket sätt läromedel ska utformas är en sak som både regering och riksdag har anledning att ta ställning till.

Jag är av uppfattningen att en myndighet kan vara ansvarig för innehållet men att det kan finnas en sponsor som sköter själva produktionen, godkänd av myndigheten. Här har man faktiskt gjort tvärtom. Jag vill fråga statsrådet Wärnersson om hon är beredd att vidta några åtgärder för att ändra på det så att det blir tydliga principer för vem som har ansvaret för vad i skolan.

Anf. 42 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det har tidigare funnits en nationell granskning av läromedel. Den granskningen finns inte i dag. Det vore också en omöjlighet att återinföra den. När granskningen genomfördes var det utbud som fanns för skoleleverna de traditionella läroböckerna. Då gick det att utöva kontroll, man kunde se innehållet från ett nationellt perspektiv.

Svårigheten i dag är betydligt större än tidigare på grund av att informationsflödet är så stort. Tillgången till all slags information finns via Internet. Detta kanske är och kommer att vara det största problemet i framtiden eftersom informationen är tillgänglig för alla människor, och det finns ingen som sätter gränser. Det kommer att ställa stora krav på såväl lärare som elever att hitta information som har den kvalitet som man rimligen kan begära att materialet i skolorna ska ha.

Men det finns ingen möjlighet till styrning på det sätt som information är tillgänglig i dag. Det är ett av de stora problemen. I det här fallet, när Skolverket har bestämt sig för att medverka till produktionskostnaderna, har givetvis Skolverket tittat på innehållet och gjort en bedömning att det är av en god kvalitet och att det främjar det uppdrag som Skolverket har fått, nämligen att se till att eleverna ska få bättre kunskap i nutidshistoria. Kunskapen är riktad till eleverna.

Det är en viktig uppgift för skolan att inte alltid titta på det specifika enskilda ämnet utan snarare fundera över hur saker kan användas tvärs över ämnesgränserna. Det är många skolor som regelbundet använder t.ex. tidningen som ett läromedel. Ibland arbetar man med olika tidningar och använder dem som underlag i sökandet dels efter det som händer i nutid, dels för att gå tillbaka i dåtid. En sammanställning av vad som har skett under hundra år måste kunna användas i många olika ämnen bero-

ende på vad man letar efter i de olika artiklarna. Det kan vara i princip alla ämnen som i dag finns inom gymnasiet. Det behöver inte vara något speciellt, även om materialet i det här fallet har kommit till för att lyfta fram nutidshistorien. Men nutidshistoria spänner över alla ämnen.

Anf. 43 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Kan jag då tolka skolministerns senaste inlägg som att Skolverket faktiskt är ansvarigt för innehållet i boken och att det är en olycklig formulering på pärmen där det framgår att Skolverket ansvarar för distributionen och Aftonbladet för innehållet? Det har blivit fel. Är det så det förhåller sig? Den viktiga bärande principen när ett riktat material skickas ut i ett speciellt ärende som ska ha ett speciellt syfte är att den myndighet som ansvarar också är ansvarig och har kontroll på innehållet.

I övrigt måste skolministern och jag vara totalt överens om att det ska finnas en mångfald och ett utbud, att man ska använda tidningarna, Internet och allt material som finns. Jag är för en stor valfrihet när det gäller innehållet i undervisningsmaterialet. Men när staten bestämmer sig för att göra en riktad insats på ett visst område behöver man veta vad det är man skickar ut. Är vi överens om att det är en olycklig formulering, skolministern?

Anf. 44 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Vi är fullständigt överens om att om Skolverket tar på sig att distribuera någon form av material måste man också ha kunskap om innehållet. Vi är fullständigt överens om att man inte får köpa grisen i säcken.

Jag ser också, som Göran Lindblad säger, att det är positivt med mångfalden. Det kräver ansvar att vi har mångfald, men samtidigt har vi kommit en lång bit på vägen från den tiden när vi hade en enda lärobok som styrde vad skolan skulle göra.

Min vision är att alltfler lärare skulle våga läsa kursplanerna, börja sitt arbete där, se på målen och sedan fundera tillsammans med eleverna vilket material de ska använda för att gå vidare. Men kritisk granskning måste vi också sätta överst på dagordningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1999/2000:297 om statsbudgetens utgiftstak

Anf. 45 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Gunnar Hökmark har frågat mig om regeringen kommer att tillåta att de av riksdagen bestämda utgiftstaken överskrids och om regeringen kommer att dra tillbaka redan beslutade utgiftsökningar om utgiftstaken hotas.

Utgiftstaket för staten är ett mycket allvarligt menat budgetpolitiskt åtagande för regeringen. Sedan 1994 har regeringen framgångsrikt styrt finanspolitiken med hjälp av kvantifierade budgetpolitiska mål. De två

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

budgetpolitiska mål som regeringen föreslagit och riksdagen ställt sig bakom ligger fast:

1. Den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till 2 % av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.
2. De takbegränsade utgifterna ska rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.

Utifrån dessa två övergripande mål har årsvisa precisa budgetmål lagts fast. Resultatet har varit bra; samtliga utfallsår har de budgetpolitiska målen uppfyllts. Det gäller 1997, 1998 och 1999.

För tillfället pågår i Regeringskansliet ett intensivt beräknings- och prognosarbete. I vårpropositionen kommer regeringen att presentera beräkningar för de takbegränsade utgifterna åren 2000–2003. Om budgeteringsmarginalerna senare skulle visa sig vara otillräckliga för dessa år avser regeringen att vidta ytterligare åtgärder eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder så att de budgetpolitiska målen klaras.

Anf. 46 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation.

Det är viktigt att man kommer ihåg och inser en sak i dag, när det går bra i svensk ekonomi. Det är att det inte är dagens politiska beslut som formar dagens ekonomiska utveckling, utan det är de beslut som fattades på olika sätt under 90-talet och dessförinnan som har lagt grunden för att det nu kan gå bra för svensk ekonomi. Det finns ett viktigt mönster som vi kan se.

Vi kan konstatera att under 90-talet sanerades statens finanser. Bosse Ringholm och jag kan säkert tillsammans med många andra träta om vad som hände före 1994 och efter 1994, men det är i grunden en rätt meningslös debatt. Det som är det viktiga är att se hur politiken nu förs.

Vi ser de senaste åren att utgiftsutvecklingen har börjat öka, att vi snart är tillbaka i en situation där vi har samma känslighet i de offentliga finanserna som vi hade i början på 90-talet. Vi ser också hur den politiska debatten förs, inom socialdemokratin och från socialdemokratins olika stödpartier. Vi ser också hur finansministern lovar att använda nya pengar till nya reformer och nya utgifter.

Mot den bakgrunden är det viktigt att precisera frågan om regeringen verkligen kommer att hålla utgiftstaken.

En av de första frågorna jag därför vill ställa till finansministern är: Tänker ni hålla de utgiftstak för 2000, 2001 och 2002 som riksdagen har fattat beslut om?

Jag skulle också vilja ställa en fråga eftersom det har framgått i medierna på olika sätt dels att ni i grunden kommer att höja utgiftstaken, dels att ni kommer att lägga en lång rad olika statliga utgifter vid sidan om det som redovisas i statens budget. Det har ni redan gjort när det gäller Bar-sebäck och Haninge hem, men det framkommer nu också olika uppgifter om att annat tricksande ska förekomma. Därför tänker jag ställa frågan till finansministern: Avser ni att lägga fler statliga utgifter vid sidan av det som är statens offentligt redovisade budget?

De här frågorna är relevanta i allra högsta grad, därför att i hela det nya systemet, som är till för att vi ska hålla kontroll över de offentliga utgifterna, över statens utgifter, ingår just detta att vi ska ha utgiftstaken som ett sätt att bestämma hur mycket pengar vi har att göra av med i både högkonjunktur och lågkonjunktur.

En regerings allra viktigaste uppgift just nu, när ekonomin går bra, är att se till att hålla i utgifterna, så att vi inte hamnar i en situation där känsligheten i statens finanser ökar. I stället är budgeteringsmarginalerna upptäta. Vi ser hur ni lägger in nya utgifter, och sedan hör vi att ni i samråd med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har sagt att ni kanske kan justera utgiftstaken lite grann. Men ni säger att det är tekniska förändringar. Om ni säger det klingar det falskt, eftersom ni har lagt in utgifter som ätit upp budgeteringsmarginalerna tidigare. Då går det inte att skylla på att de olika tekniska förändringarna ovanpå detta leder till höjda utgiftstak.

Fru talman! Det besked som jag skulle vilja ha från finansministern i dag är: Avser ni att hålla de utgiftstak som riksdagen har beslutat? Hur stora utgifter kommer ni att planera för vid sidan av det som är statens offentligt redovisade utgifter? Hur mycket kommer ni att tricksa?

Anf. 47 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Eftersom Gunnar Hökmark har ställt frågan om regeringen kommer att tillåta att utgiftstaken hålls, vill jag påminna om att det är riksdagen som ytterst tar ställning till eventuella åtgärder för att klara att hålla utgiftstaken.

Därför är det intressant att inte bara analysera vad de båda partier som samarbetar med regeringen tycker i de här frågorna. Det är också intressant att studera vad den borgerliga oppositionen säger. Jag ska bara ge ett exempel, som jag gärna skulle vilja höra finansministerns tankar kring.

Jag slog upp de olika betänkandena och såg att moderaterna i december föreslog för i år ett sänkt utgiftstak på utgiftsområde 10, som handlar om bl.a. sjukersättning – ett av de mer problematiska områdena – på minus 12 miljarder. För åren 2001 och 2002 lade de i vårbudgetbetänkandet förra året ett minus på 17 miljarder år 2001 och på 20 miljarder år 2002. De hade en våldsamt glädjekalkyl, där de bl.a. hade lagt in effekter av en karensdag. Det påverkar ju över huvud taget inte på utgiftssidan utan på inkomstsidan, så de hade räknat fel.

Jag försökte göra en grov kalkyl: Skulle de ha klarat det här? Om vi dessutom skulle få svårt att hålla just det utgiftsområdets tak skulle Moderaterna vara tvungna att sänka sjukersättningen till nivån 45–50 %. Jag tror inte att Moderaterna någonsin skulle klara av det.

Jag tänker inte kalla Folkpartiet ett stödparti till Moderaterna, för jag vill inte förolämpa Folkpartiet på det sätt som Gunnar Hökmark älskar att förolämpa oss. Jag tror alltså att Moderaterna skulle få ganska svårt att förankra detta i de borgerliga samarbetspartierna.

Jag ber alltså om finansministerns kommentarer till denna lilla analys.

Jag vill också ställa en annan fråga till finansministern. Den föregående finansministern, Erik Åsbrink – om jag nu ska citera honom för en gångs skull – jämförde på ett möte i Nationalekonomiska föreningen utgiftstaken med skyskrapor i Tokyo. Han sade att man måste bygga skyskraporna i Tokyo så flexibla att de skulle kunna tåla jordbävningar,

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

åtminstone begränsade jordbävningar, utan att rasa ihop. Han varnade också för ett alltför doktrinärt tolkande av utgiftstaken.

Man måste också kunna förklara för folk, som det är just nu när inkomsterna ökar oerhört starkt och utgiftstaken ska ligga oerhört stilla, att budgetlagen faktiskt tillåter en viss rörlighet. Regeringen har rättighet att tolka utgiftstaken på olika sätt.

Jag tror att vi i den nuvarande, ansvarsfulla majoriteten, som ju tänker ta ansvar för den offentliga ekonomin sammantaget, gör klokt i att inte vara alltför retoriskt doktrinära på det sätt som den borgerliga oppositionen är, utan verkligen noga tänka igenom hur vi ska framställa det här på ett pedagogiskt och vettigt sätt.

Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det finns ett problem med denna konstruktion. Ett parti sitter i regeringen, och träffar sedan överenskommelser med två andra partier. Vi i den äkta oppositionen har aldrig någon möjlighet att ställa de andra inom majoriteten till svars, så detta är en bra form. Det är alldeles extra lägligt att Johan Lönnroth är här.

Jag vill bara påminna om vad som har hänt. Jag tycker att det är ett väldigt bra svar som finansministern har gett på själva frågorna. Utgiftstaken ska hållas. Det har ni tidigare också gjort stora ansträngningar för att uppnå. Men det finns ett fundamentalt fel i hanteringen av frågorna. Ni har nämligen först satt sprätt på budgeteringsmarginalen – det som ska garantera den flexibilitet som Johan Lönnroth pratar om. Det är det utrymme man ska ha för oförutsedda händelser. Det har ni åtit upp med beslutade reformer.

När man har behövt använda marginalen har regeringen – inte riksdagen – tillgripit begränsningsbelopp, indragna anslagsbehållningar och annat, dvs. gjort rena rama tokbesparingar. Det har man gjort på egen hand, och det har varit väldigt bråttom. Man har fått ta pengarna där det har varit fysiskt möjligt och kanske inte där det har varit sakligt mest motiverat.

Det beror just på att man först bestämmer ett utgiftstak, och sedan försöker man trycka in för mycket under det. Man förmår inte att prioritera, utan när det kommer önskemål från höger och vänster ger man efter och sätter sprätt på budgeteringsmarginalen. Det är ett mycket dåligt sätt att sköta utgiftstaken.

Den andra dåliga delen är att man försöker lägga saker utanför. Det gäller allt från Botniabanan, som kom till redan innan utgiftstaken fastställdes, till det bisarra sättet att kalla bidrag för avdrag och därmed redovisa minskade skatteintäkter i stället för bidrag i t.ex. arbetsmarknadspolitik. Det är också ett sätt att kringgå utgiftstaken.

Då är det mycket intressant att Johan Lönnroth är här. Efter det att ni har träffat era överenskommelser, som vi kan läsa om i tidningarna och se om på TV, pratas det från regeringens sida om att taken ligger fast och att de är hårda, medan det från Vänstern pratas om att det är mjuka, läckande och lite trasiga tak. Det är inte så noga med taken.

Nu när det är herrarna som har tagit över den ekonomiska politiken ska man kanske inte förvånas över att man kommer in på ROT-termer. Förut pratade vi om att städa i statsfinanserna, men nu ska det vara läckande tak. Jag vill bara påminna om det som Anne Wibble brukade säga,

nämligen – jag tror att det är någonting som herrarna här verkligen borde ta till sig, även om hon inte lyckades klara städterminologin med Ringholms företrädare – att det krävs hårda nypor i den ekonomiska politiken för att försvara mjuka värden. Genom att man vill trycka in så mycket som möjligt redan från början kommer man inte att kunna välja i slutändan. Då kommer man återigen att få göra sådant som att abrupt skära ned på biståndsutbetalningar och ta pengar från de allra fattigaste sjuka människorna, som inte kommer att kunna ha råd att hämta ut mediciner. Det är den typen av saker som sker därför att ni inte kan ha hårda nypor redan från början.

Jag skulle vilja höra om finansministern här kan dementera Vänsterpartiets tal om de läckande taken.

Anf. 49 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Först vill jag gärna säga att det exempel som Johan Lönnroth tog om moderaternas väldigt låga nivåer på utgiftstaken de kommande åren och hur det exempelvis skulle drabba vår sjukförsäkring kraftigt är väldigt belysande när det gäller moderaternas sätt att hantera budgetfrågor och när det gäller moderaternas sätt att riva ned ett välfärdssamhälle.

Jag har två saker att säga. Det ena är att Gunnar Hökmark älskar att tala om det förgångna. Han lever verkligen i det förgångna. Han började med att tala om vad som hände före och efter 1994. Han säger samtidigt att det är meningslöst. Jag ska inte gå in på den diskussionen nu; den har Gunnar Hökmark fört så många gånger. Jag vill ägna mig åt framtiden.

Framtiden kommer vi att presentera torsdagen den 13 april i denna kammare. Av respekt för kammaren tänker jag inte presentera innehållet i vårpropositionen förrän torsdagen den 13 april. Diskussionen om utgiftstak och annat får anstå till dess.

Anf. 50 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Det är självklart att vi ska diskutera framtiden. Det är därför som det är rätt bra om vi också innan regeringen presenterar vårpropositionen kan resonera igenom vad det är för grundläggande principer och riktlinjer som ska gälla.

Det är självklart lätt för varje regering att ryckas med när de ekonomiska tiderna är goda, men hela poängen med utgiftstaken är att man inte ska göra det. Man ska se till att man kan stärka statsfinanserna så att man slipper göra saker som slår dumt och felaktigt. Det finns faktiskt en avgörande och grundläggande viktig uppgift i detta. Om man låter utgifterna byggas på – det kan vara små tal hela tiden – hamnar man till slut fel. Det är inte bara det att man inte gör någonting åt skenande utgiftssystem. Där har vi exemplet med sjukförsäkringen just nu. Regeringen har inte sagt någonting om hur man ska få kontroll över den utvecklingen. Man går också vid sidan om på olika sätt. Det som då händer är att man står där när det är sämre tider.

Det som OECD har pekat på, Bosse Ringholm, är att vi nu börjar närma oss samma situation som vi var i i början på 1990-talet. De statliga offentliga finanserna har samma känslighet. På sätt och vis kan man säga att vi ser det i dag. När det är goda tider ökar inkomsterna väldigt snabbt. Men när tiderna blir sämre vänder utvecklingen rakt av. Det är mot den

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

bakgrunden faktiskt rätt rimligt att vi även före vårpropositionen diskuterar vilka principer det är som gäller.

Det är som bl.a. Karin Pilsäter har noterat här tidigare. Jag vet inte vad jag ska kalla Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Ska jag kalla dem koalitionspartier i stället? Där talas det om att vara lite mer flexibel och lägga in nya utgifter, och att man sedan får se hur det går med taken. Från finansministerns sida har det sagts att man ska hålla utgiftstaken.

Finansministern behöver inte presentera någonting ur vårpropositionen annat än vilka utgångspunkter regeringen har. Kommer ni att hålla utgiftstaken? Det har att göra med den bedömning vi gör av den ekonomiska politiken i dess helhet. Är det så att vi är tillbaka i en utveckling som vi hade tidigare, som ledde oss in i krisen? Är det så att regeringen tänker se till att vi behåller en stark kontroll över statens finanser?

Det har stått så mycket i tidningarna. Det kommer fram så tydligt i Ekonomistyrningsverkets prognoser om att utgiftstaket för 2000 håller på att spräckas att det faktiskt är relevant att vi även innan vi får se vårpropositionen får veta vilka principer finansministern har. Jag ställer därför frågan än en gång. Jag fick inte svar på den tidigare. Kommer regeringen att hålla fast vid de utgiftstak som riksdagen har fattat beslut om?

Anf. 51 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Först ska jag säga till Karin Pilsäter att också kvinnorna bygger tak i Vänsterpartiet. Det är kanske lite kaxigt att säga att männen städar. Det är kanske inte alltid sant, men vi strävar efter att vara mera mångsidiga på det sättet som ett feministiskt parti. Det är klart att Karin Pilsäter definitionsmässigt har ett övertag i alla debatter där hon talar med tre gubbar. Det inser jag.

Sedan är frågan hur vi ska värna de mjuka värden som Karin Pilsäter talar om. Det skulle vara väldigt intressant att höra Karin Pilsäter förklara – om hon har tid att ägna några sekunder i sitt sista inlägg åt det – hur hon ska värna de mjuka värdena ihop med ett parti som inte har några budgeteringsmarginaler över huvud taget och som gör drastiska nedskärningar just på de mjuka områdena, samtidigt som det inte är berett att spara ett öre på försvaret, polisen och rättsväsendet. Hur ska Karin Pilsäter klara att ihop med Hökmark värna de kvinnliga och mjuka värdena? Det skulle jag gärna vilja höra.

Till sist vill jag säga att jag vet att det är svårt att få Bosse Ringholm att gå in i den mera principiella diskussionen om taken. Jag har uttryckt mig så att jag tycker att det är klokt att göra taken lite mjukare och lite flexiblare. Det är inte bra att lägga betongtak. Det är väldigt svårt att förklara för folk. Jag tror att det över huvud taget är klokt att undvika att vara doktrinär i den ekonomiska politiken.

Den nuvarande majoriteten har ju verkligen städat upp i den offentliga ekonomin. Vi har sunda offentliga finanser nu efter det att de här tre partierna har tagit ett mycket stort ansvar. Då vore det väldigt positivt om också finansministern ville uttrycka någonting positivt om det här med vikten av att göra det hela begripligt för alla de människor som i praktiken ska genomföra den ekonomiska politiken.

Anf. 52 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag noterar att det är någon som kanske borde tala lite mer om utgångspunkterna och göra lite klarlägganden i fråga om hur han ser på att samarbetspartierna, stödpartierna, koalitionsparterna, eller vad man nu vill kalla dem, uppenbarligen har en annan inriktning på den ekonomiska politiken än vad som kommer till uttryck i det här interpellationssvaret. Men finansministern har ju en replik till.

Sedan tror jag att Johan Lönnroth kan känna sig alldeles lugn. Om det skulle bli aktuellt tror jag att vi kan hantera moderaterna. Det brukar inte vara lika stora problem som det är att hantera er, vad jag har förstått. Det här är inte riktigt temat för dagens ämne. Men det blir problem om man går in på en sådan linje som ni gör och är för mjuk i händerna när det gäller de ekonomiska frågorna. Det gäller t.ex. att man luckrar upp taken och börjar sväva på målet när det gäller om man ska rätta utgifterna efter inkomsterna eller inte, om man när det är den bästa tiden i fråga om inkomsterna ska göra stora åtaganden för framtiden som man sedan inte kommer att kunna infria. Då hamnar man i den situationen att man måste skära ned på sådant som drabbar folk som har mycket svårt att klara av det. Det är då man blir tvungen att göra mycket akuta och drastiska besparingar.

Jag tycker att det är mycket viktigt att ha en budgeteringsmarginal. Jag tycker att den ska vara såpass stor att man rimligtvis också kan täcka in oförutsedda utgifter. Då får man ju inte använda budgeteringsmarginalen till beslutade reformer som ni, som är de som har format majoriteten, har gjort de senaste åren. Därmed klarar man inte de oförutsedda utgifterna.

Nu lägger ni visserligen in stora budgeteringsmarginaler men säger också att det är ett reformutrymme. Jag skulle återigen vilja be finansministern om en kommentar till diskussionen om de läckande taken. Nog kan jag spika lite brädor på ett tak, om det är det som det handlar om. Men uppenbarligen har inte Vänsterpartiet i sin feministiska iver eller i någon annan iver kommit så långt som till att just lära sig att man också behöver ha lite hårda nypor om man ska klara av de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.22 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Prot.

1999/2000:91

4 april

Svar på

interpellationer

11 § Svar på interpellation 1999/2000:299 om vård av egna barn i hemmet

Anf. 53 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig om mitt uttalande vid ett besök vid Ädelfors folkhögskola kan tolkas så att en människas samhällsnytta ska kopplas till vederbörandes arbetsinsats i yrkeslivet?

Svaret på Göte Jonssons fråga är naturligtvis nej. Jag vill gärna tillägga att det citat som tillskrivs mig inte är korrekt återgivet. De föräldrar som vill vara hemma för att sköta om sina barn ska naturligtvis vara det. Även om man inte har arbetsinkomster som genererar skatteintäkter tillför man självfallet samhället många andra värden, liksom alla andra föräldrar som passar sina barn.

När man talar om barnfamiljernas situation är det viktigt att komma ihåg att det i Sverige ges mycket omfattande stöd till barnfamiljer i form av bl.a. föräldraförsäkring samt barn- och bostadsbidrag. Sverige har världens mest generösa föräldraförsäkring som ger småbarnsföräldrar rätt till 64 veckors betald ledighet. Snittet i EU ligger på 20 veckor, och närmast Sverige ligger Danmark med 28 veckor.

En viktig utgångspunkt i mitt arbete som finansminister är att prioritera åtgärder som leder till uthållig tillväxt, inte därför att det är ett självändamål utan därför att det ger oss alla, staten, kommunerna och individerna, mer resurser. Genom tillväxt får vi mer resurser för att klara dagens och framtidens behov inom områden som skolan, sjukvården, äldreomsorgen och rättsväsendet.

Tillväxten är starkt kopplad till den arbetskraft som finns tillgänglig. I den nyligen publicerade Långtidsutredningen visas att vi går mot en period där allt färre ska försörja allt fler som inte arbetar. En stor del av förklaringen är att vi får en större andel äldre och en vårdkrävande befolkning samtidigt som födelsetalen är relativt låga. Vi ser också en oroande trend i att förtidspensioner och långtidssjukskrivningar ökar.

Det är därför viktigt att staten stimulerar till ökat deltagande på arbetsmarknaden. Ett led i denna strävan är att införa maxtaxa inom barnomsorgen så att arbete bli mer lönsamt samtidigt som barnfamiljernas ekonomiska situation förbättras. Förslaget motverkar de marginaeffekter som finns i dag för småbarnsföräldrar som vill öka sin arbetsinsats.

Anf. 54 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag har två dokument i min hand. Det ena är Ingegerd Troedssons bok där hon ingående analyserar socialdemokratins familjepolitik genom olika årtionden. Hon pekar på de utomordentligt stora orättvisor som denna familjepolitik har skapat. Hon gör detta utifrån en människosyn som präglas av värme och omtänksamhet när det gäller barnen och familjerna och utifrån hur orimlig den socialdemokratiska familjepolitiken över huvud taget har blivit.

Det andra dokumentet är från Vetlanda-Posten och handlar om när finansministern var och talade på en folkhögskola utanför Vetlanda där han rent ut, enligt skrivningen, säger att de som tar hand om sina barn inte ska ha någon ersättning därför att de inte utför ett sådant samhällsnyttigt arbete som genererar inkomster för staten.

Nu säger finansministern att han inte har sagt detta, vilket är intressant. Jag vill därför ställa en fråga till finansministern. Innebär detta att finansministern anser att de som tar hand om sina barn utför ett viktigt arbete i hemmet och att det därför finns anledning att ändra på den familjepolitik som missgynnar just dessa familjer?

Det intressanta är ju att den familjepolitik och det talesätt som finansministern står för ger uttryck för en mycket rå materialistisk människosyn som det egentligen är utomordentligt allvarligt att vi ska behöva bygga framtidens samhälle på. Att unga familjer i 2000-talets Sverige ska behöva inrikta sina liv på marxistiska dogmer som är baserade på en materialistisk människosyn är en olycka för unga svenska familjer.

Tar finansministern klart avstånd från det som står i tidningen? Och är han därmed beredd att också ändra på familjepolitiken?

Men det intressanta är ju att det i svaret visar sig att finansministern innerst inne har den uppfattningen. Han säger nämligen att föräldrarna är arbetskraft och att det är arbetskraften som måste utnyttjas. Det är återigen en mycket klart markering när det gäller denna syn på människan och familjen. Vilka signaler ger denna form av resonemang till föräldrar, till handikappade och till sjuka – om man inte betalar så har man egentligen inget samhällsvärde? Har finansministern tänkt på hur långt man kan dra konsekvenser av den formen av uttalande, att man bara sätter en insats i samhället i relation till hur man kan värdera denna insats när det gäller frågan om pengar och skatteintäkter?

Det är fullständigt orimligt med en politik som innebär så stora orättvisor som dagens familjepolitik innebär. Det är ändå så, finansministern, att 30 % av barnfamiljerna med barn mellan ett och ett halvt och tre år inte får del av kommunal barnomsorg eller subventionerad barnomsorg, 20 % av barnfamiljerna med barn mellan fyra och fem år och 18 % av barnfamiljerna med barn över sex år. Är det inte rimligt att också dessa familjer får del av det samhälleliga stödet när det gäller vård och omsorg om egna barn? Måste vi inte se till att föra en politik som innebär att det är föräldrarna som vet vad som är bäst för barnen. Det är varken finansministern eller jag som vet vad som är bra för Johanssons, Petterssons och Lundströms barn. Det vet de bäst själva. Är det inte en sådan politik som vi måste forma?

Anf. 55 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka Göte Jonsson för att han har väckt denna fråga. Det är angeläget att få svar på den. Jag förstår att Bosse Ringholm i dag tar avstånd från det som sades och som citerades från folkhögskolan i Småland. Dessvärre börjar jag fundera på om han inte omedelbart behöver ta avstånd från sitt svar på interpellationen där följande står:

”Även om man inte har arbetsinkomster som genererar skatteintäkter tillför man självfallet samhället många andra värden, liksom alla andra föräldrar som passar sina barn.”

Jag hoppas att det inte är finansministerns syn på det viktiga arbete som väldigt många föräldrar utför, dvs. att det inte består i att man passar sina barn.

Finansministern är ju väldigt tydlig i svaret när det gäller att max-taxan ingår som ett led i strävan att stimulera till ökat deltagande på arbetsmarknaden. Finansministern har förstått vikten av att använda sig av

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

ekonomiska styrmedel för att åstadkomma ett önskat beteende. Men jag tror att finansministern har glömt bort att en anledning till att det föds så få barn, vilket finansministern pekar på som ett problem inför framtiden, är att många föräldrar tycker att det är svårt att få livet att gå ihop med både förvärvsarbete och föräldraskap. Många föräldrar önskar mindre stress i livet och mer tid tillsammans med sina barn. Då tror jag kanske inte att arbetskraftsbristen, som här pekas ut som ett problem, löses bäst genom att man i första hand låter småbarnsföräldrar arbeta mer. Jag tror inte alls att det blir bästa tänkbara utfall ur ett samhälleligt helhetsperspektiv om man har tänkt sig att använda småbarnsföräldrar på det sättet, finansministern.

Jag tycker också att det är intressant att Miljöpartiet kommer att finnas med i den här debatten, därför att jag tycker att Miljöpartiet just i maxtaxefrågan verkligen har visat att allt är till salu. Här har man talat om föräldrars valfrihet under en lång rad år, men plötsligt är man beredd att sälja det mesta när man är i ett förhandlingsläge.

Det är ett svek från Miljöpartiet. Det ska bli intressant att höra vad Birger Schlaug har att säga.

Jag skulle vilja ställa en väldigt konkret fråga till Bosse Ringholm, och jag är väldigt angelägen om att få ett svar på den. Frågan lyder: Tycker finansministern att det jobb som föräldrar gör när det gäller att vårda och fostra barn i ett hem är lika viktigt, mer viktigt eller mindre viktigt än det jobb som förskollärare och barnskötare gör på en förskola, och är föräldrars jobb, betecknat som samhällsinsats, lika betydelsefullt, mindre betydelsefullt eller mer betydelsefullt än förskollärares när det gäller att ge barn trygghet, omsorg, kärlek, uppmuntran, tilltro till livet och tillit till vuxna?

Anf. 56 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman och finansministern! Alla har vi väl förstått att citat i tidningar ibland kan bli hårdagna. Om finansministern säger att så har det inte uttryckts tycker jag att man ska respektera det. Vi har väl alla blivit utsatta för felcitat och hårdagningar.

Jag tycker att det är bra att Moderaterna tillskriver den informella sektorn ett värde men det är också viktigt i det här perspektivet att ha en bra barnomsorg för alla. Därför är det viktigt att kvaliteten inom barnomsorgen kan öka och att människor för rimliga ekonomiska insatser har möjlighet att ha barn på dagis eller t.ex. i familjedaghem, och därför är det viktigt att ha en fördelningspolitisk princip.

Vidare tror jag att det är väldigt viktigt att ha en utbyggd pappamånad; detta dels i ett jämställdhetsperspektiv, dels därför att det innebär en möjlighet att sänka arbetstiden och att vara hemma mera hos sina barn.

Just när det gäller familjepolitik har Göran Persson sagt att han under den här mandatperioden skulle vilja arbeta för en bredare lösning. De tre partier som nu samverkar är en bra majoritet. Men det var inte så Göran Persson menade i sin debattartikel, utan han avsåg just familjepolitiken. Han nämnde den som ett politiskt område där man skulle kunna ha bredare lösningar.

Bredare lösningar i familjepolitiken innebär naturligtvis att man i sådana fall också måste se till att föräldrar som väljer att vara hemma hos

sina barn ges en rimlig möjlighet till det – alltså inte bara rätten utan också en rimlig möjlighet.

Jag skulle vilja höra hur finansministern ser på följande. Är det, rent principiellt, skillnad mellan att vårda andras barn – att i ett familjedaghem vårda andras barn – och att vårda det egna barnet? Finns det alltså en principiell skillnad där? Är det något som är mer värdefullt i det ena eller det andra rent samhällsmässigt?

Nog är det väl lite konstigt här. Om jag lämnar mina barn hos grannen kan hon eller han bli kommunal dagbarnvårdare åt mina barn och om min granne lämnar sina barn till mig eller min fru kan vi bli kommunal dagbarnvårdare åt grannens barn. Då kommer man till slutsatsen om det inte vore rimligt att faktiskt kunna vara dagbarnvårdare formellt även för sitt eget barn och därmed ges en möjlighet att vara hemma. Ett barn leder ju inte ens till halvtid eller så. Därmed är det naturligtvis inte fråga om en jättestor ersättning men väl ett erkännande.

Det finns också andra lösningar på detta på sikt, t.ex. att ha dubbla barnbidrag för barn som inte tar del av den kommunala barnomsorgen eller den barnomsorg som kommunen betalar.

När man nu ser hur barn har det är det, tror jag, viktigt att inte stimulera ett system som innebär att barn får vara längre på dagis än de i dag är. Det är helt enkelt viktigt med maxtid på dagis, som Barnombudsmanen talar om. Därför tror jag att det är väldigt viktigt att vi också börjar sänka arbetstiden.

Jag skulle vilja fråga kring principen: Är det stor skillnad mellan att vårda grannens barn och att vårda sina egna barn, och finns det en tanke om att man bör kunna bli t.ex. kommunal dagbarnvårdare också till eget barn?

Anf. 57 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att föra en diskussion om allmänna familjepolitiska principer men jag hade ju hellre gjort det utifrån ett material och en utgångspunkt som var korrektare än vad interpellanten använder sig av.

Göte Jonsson, jag tycker att det är pinsamt att ställa en interpellation i ett ämne när man vet att det citat som tillskrivs mig har dementerats ett antal gånger och att ändå utnyttja citatet. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att Göte Jonsson inte har några riktiga sakargument att föra in i diskussionen. I stället tvingas han på det här pinsamma sättet att använda ett icke korrekt citat.

Göte Jonsson säger att jag hållit tal om det här men jag höll inget tal om familjepolitiken. Det är inte sant. Inte ens Göte Jonsson kan hitta det i det ursprungliga referatet. Det var på en fråga som journalisten felaktigt återgav vad jag sade. Jag tycker att det är lite pinsamt att Göte Jonsson gång på gång upprepar felaktigheter och har det som grund för sin diskussion. Jag hade hellre sett en diskussion i *sakfrågan*, om Göte Jonsson hade bemödat sig om att hålla sig till den.

Vad det handlar om och som Göte Jonsson inte för ett ögonblick över huvud taget berör är att det faktiskt finns väldigt många kvinnor som skulle vilja ha möjlighet att komma ut i arbetslivet men som inte har den möjligheten därför att vi har en kombination av exempelvis skattehinder och, framför allt, höga barnomsorgstaxor. Just i Göte Jonssons eget parti,

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Moderata samlingspartiet, finns det framför allt här i Stockholmsområdet upprörande exempel på oerhört höga barnomsorgstaxor i moderatstyrda kommuner. Därmed skapas väldigt stora trappor för insteg på arbetsmarknaden för de kvinnor som vill kombinera yrkesarbete med att också vårda sina barn. Men de har inte den chansen just därför att Göte Jonssons partivänner sätter upp oerhört höga hinder. Jag tycker att det är lite beklämmande att Moderaterna inte har någon tanke om att försöka åstadkomma valfrihet på det området.

Den diskussion som Birger Schlaug tar upp är intressant. Olika kommuner väljer ju olika modeller för utformningen av barnomsorgen. Det som är intressant i sammanhanget är att det – sett till barnomsorgen, förskolan och vanlig dagisverksamhet – också finns ett mått av många pedagogiska inslag som man i och för sig även kan få i ett enskilt hem. Men kanske i kombination med den grupp som man ingår i, tillhör, på ett daghem och den pedagogiska verksamhet som finns där tillförs också ett antal intressanta inslag som är bra från barnens synpunkt.

Än en gång åberopar jag vad jag säger i mitt svar. Jag beklagar att Göte Jonsson inte ens kan läsa innantill. Maria Larsson hade i varje fall godheten att citera rätt. I mitt svar står det: Även om man inte har arbetsinkomster som genererar skatteintäkter tillför man självfallet samhället många andra värden, liksom alla andra föräldrar som vårdar sina barn.

Det är väl bra att Maria Larsson citerade just det. Jag förstår att det var särskilt riktat till Göte Jonsson som inte riktigt kunde ta till sig interpellationssvaret i det avseendet.

Anf. 58 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att finansministern säger: Det här har jag aldrig sagt. Således står uppgift mot uppgift. Jag sade redan i mitt första inlägg att då ställer jag följande fråga till finansministern: Är det så att finansministern har uppfattningen att man utför ett värdefullt arbete i hemmet och är då finansministern beredd att se till att man får en rättvisare ordning när det gäller familjepolitiken? Finansministern svarar inte på det. I stället beskyller han mig för att försöka föra en osaklig debatt. Men låt mig peka på några fakta i sammanhanget.

Jag har redan sagt hur många barn det är som står utanför samhällets stöd när det gäller barnomsorgen.

Är det rimligt att vi ska ha det på det sättet? 70 % av barnfamiljerna ville ha vårdnadsbidraget när det infördes därför att det var ett led i en rättvisereform. Det bidraget slopade den socialdemokratiska regeringen omedelbart och skapade en större orättvisa.

Är det rimligt att de som tar hand om sina barn får ett sämre bostadsbidrag därför att de har bara en förvärvskälla?

Är det rimligt att de som bara har en förvärvskälla betalar högre skatt än de gör som har två förvärvskällor? Är det rimligt att ha ett system som innebär följande för två föräldrar i LO-familjer – båda arbetar och båda har samma inkomst och samma förutsättningar? Den ena familjen utnyttjar den kommunala barnomsorgen för sina två barn. Den andra familjen löser detta tillsammans med sina grannar därför att det passar bättre för deras barn.

Då är det på det sättet att de som utnyttjar den kommunala barnomsorgen har 75 000 kr mera netto per år än den familj som arbetar och har samma förutsättningar och löser barnomsorgen på det sätt som passar deras barn bäst men har 75 000 kr mindre därför att vi har ett orättvist familjepolitiskt system. Kan finansministern svara på det? Vad ligger det för rättvisa i detta? Vad ligger det för valfrihet och möjlighet i detta för enskilda familjer att påverka sin situation?

Det är intressant att lyssna till Birger Schlaug. Han säger att det ska vara mer tid till barnen. Men finansministern säger i det sista stycket:

”Det är därför viktigt att staten stimulerar till ökat deltagande på arbetsmarknaden. Ett led i denna strävan är att införa maxtaxa – – –.” Således anser finansministern att föräldrarna ska arbeta mer. Det är därför vi inför maxtaxa. Jag kan inte tolka uttalandet på den punkten på något annat sätt.

Sedan frågan om signaler. Jag ställde frågan i min interpellation till finansministern. Här är en ung barnfamilj som vill skaffa barn, men de vill skaffa barn och samtidigt ta hand om barnen själva i hemmet under, låt oss säga, tre fyra år. Vad ger finansministern den unga familjen för besked? Jag kan följa upp den fråga som Birger Schlaug ställde: Varför är det mera samhällsnytta och mera värt att byta blöjor på grannens barn än att byta blöjor på sina egna barn i de här sammanhangen? Är det viktigt att byta tjänster? Är det inte viktigast att föräldrarna och familjen själv får ordna sin tillvaro utifrån en rättvis familjepolitik?

Svara på de här frågorna om LO-familjer där den ena får 75 000 kr mindre. Vad ger finansministern för svar till de unga makar som vill skaffa barn men vill ta hand om barnen själva? Ge dem ett klart besked att de får samma förutsättningar, de har samma värde, och då kan vi ta varandra i hand utifrån en konstruktiv diskussion i denna viktiga fråga.

Anf. 59 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag blir lätt upprörd när Birger Schlaug står här och anför att han nu vill ha en ökad valfrihet just dagarna efter det att han på ett mycket skamligt sätt gentemot väljare faktiskt har sålt bort sin gamla politik. I själva verket har Birger Schlaug medverkat till att tillsammans med socialdemokraterna ha klätt på svenska barnfamiljer en tvångströja, där man i framtiden med en maxtaxa kommer att ha att välja mellan offentligt producerad barnomsorg och offentligt producerad barnomsorg. Allt annat kommer att vara ur en ekonomisk realitet väldigt olönsamt. Jag tycker att det är skamligt, Birger Schlaug.

Till finansministern skulle jag vilja säga att många föräldrar önskar få en högre grad av arbetstid. Vi vet också – många samstämmiga undersökningar visar på samma sak – att de som har små barn önskar få mer tid med sina barn – mellan 65 % och 80 % enligt flera samstämmiga undersökningar. Det är ett ganska tydligt språk. Jag tycker att regeringen kör över alla dessa småbarnsföräldrar med samstämda önskemål.

Jag tycker inte heller att jag får något rimligt och riktigt svar på den fråga jag ställde. Jag kan i finansministerns svar ana att finansministern tycker att barn får en bättre pedagogisk utveckling på en förskola än i ett hem. Men det var inte riktigt tydligt. Jag tycker att finansministern borde ha en generös syn på valfriheten där det är låga taxor på dagis, gärna, men låt kommunerna sätta taxorna. Ge kommunerna möjlighet att upp-

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

muntra valfriheten, att också ge stöd till enskild förälder som skulle vilja göra ett annat val än välja den offentligt producerade barnomsorgen. Kan man tänka sig maxtaxepengarna, som är gigantiskt många, i en påse ut till kommunerna med kommunens rätt att fritt utforma hur det hela ska se ut utifrån kommuninvånarnas önskemål? Då skulle vi kunna bli verkligen överens, Bosse Ringholm.

Anf. 60 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag tror att Maria Larsson kommer att bli lite snopen när de förslag som nu ligger presenteras. Det handlar inte om och har aldrig handlat om att det bara ska vara offentligt producerad barnomsorg. Det har aldrig någonsin varit något sådant tal, det skulle vi aldrig acceptera. Det är självklart frivilligt för alla kommuner. Dessutom är det en rimlig fördelningsprofil. Men familjehemsdagis likställs med annat naturligtvis.

Jag tycker att maxtaxan hade sina brister, och vi har kritiserat den hårt. Om vi nu kan komma fram till en annan bättre lösning tycker jag att det kan öka valfriheten för människor att faktiskt också kunna ha sina barn på dagis.

Det finns fem bitar som jag skulle vilja se i en bra barnomsorg. Det är först och främst rimliga taxor med en rättvis fördelningsprofil. Det är rimligt. Det gäller all barnomsorg, även kommunalt producerad, familjedaghem och andra alternativ.

Kvalitetssäkring på barnomsorg och på dagis är viktigt. Det behövs mer pengar där.

Föräldraförsäkringen bör byggas ut så att man kan sänka sin arbetstid. Det är alldeles lysande och bra. Och det kanske också kommer enligt massmedierna.

Allas rätt till barnomsorg är rimligt. Allas rätt till den, inte tvång. Men så fattas kanske en bit som inte har diskuterats än så länge. Det är likställandet mellan "om jag vårdar grannens barn" och "om grannen vårdar mitt barn". Här håller jag med Maria Larsson, att vi självklart måste se till att människor som väljer annat – det kan vara barn som är allergiska, föräldrar som faktiskt vill satsa två tre år på att vara hemma – ska ges den möjligheten. Då har vi tillsammans med andra bitar en perfekt valfrihet.

Därför hoppas jag att vi så småningom under denna mandatperiod kan få en bred uppgörelse där även den sista biten finns med.

Anf. 61 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det hade varit klädsamt om Göte Jonsson hade tagit avstånd från de felaktiga uppgifter som han har spritt via den här interpellationen och i stället fört en debatt om familjepolitiken. Men jag inser att det kanske inte är det som hade tjänat Göte Jonssons syften.

Göte Jonsson avstår dessutom från att kommentera det som jag tycker är ett allvarligt samhällsproblem, nämligen att unga kvinnor som vill gå in på arbetsmarknaden och som vill öka sin arbetstid förhindras exempelvis i moderatstyrda kommuner därför att man har så oerhört höga avgifter till barnomsorgen att de t.o.m. förlorar inkomstmässigt. Via en kombination av höga barnomsorgsavgifter och skatter förlorar de inkomstmässigt på att gå upp i arbetstid. Det kommenterade inte Göte

Jonsson med ett ord, och jag förstår att även denna pinsamma moderata historia vill Göte Jonsson helst glömma så fort som möjligt.

Men en del i att rädda valfriheten är att via maxtaxa och andra insatser – och Birger Schlaug nämnde också möjligheten att bygga ut föräldraförsäkringen med en pappamånad som ett sätt att göra en kombination för att öka valfriheten – faktiskt ge unga kvinnor en möjlighet att både välja att öka sin tid i förvärvsarbete och öka sin tid hemma vid de tillfällena då man kan utnyttja exempelvis en förbättrad föräldraförsäkring. Men jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att det som varit det stora hindret på området faktiskt varit att många inte fått chansen att ens välja ett förvärvsarbete därför att det funnits stora hinder i de inte minst moderatstyrda kommunerna, som haft oerhört höga barnomsorgsavgifter. Jag hoppas att vi kan komma ifrån dem.

Det är alldeles riktigt som Birger Schlaug säger att det är ett frivilligt erbjudande som staten kan komma att ge till kommunerna, och jag hoppas att kommunerna verkligen tar den chansen som de får i framtiden. Inte minst vill jag gärna instämma i att det också handlar om att höja kvaliteten i barnomsorgen. Det hoppas jag också att det kan komma att finnas resurser för i framtiden.

Jag hoppas att vi kan komma bort från diskussionen om att det inte skulle finnas ett värde i att vårda sina barn i hemmet, att de som gör det inte skulle tillföra viktiga värden i vårt samhälle. Jag har sagt det i mitt interpellationssvar, och jag har upprepat det. Jag är glad för att Maria Larsson har pekat särskilt på den delen i mitt interpellationssvar.

Anf. 62 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Är det så att finansministern inte har sagt det som står i tidningen ska finansministern vara glad att jag väckte interpellationen. Jag respekterar det finansministern säger. Men det allvarliga är att finansministern inte ändrar sin politik utan för en politik som får just dessa konsekvenser.

När det gäller maxtaxan på dagis och talet om höga dagisavgifter är det så, det vet finansministern, att maxtaxan i första hand gynnar höginkomsttagare, de familjer som har goda inkomster. Det är de som gynnas, inte de familjer som har låga inkomster.

Det är inte heller så att maxtaxan på något sätt skulle innebära ökade möjligheter att gå ut i förvärvslivet. Hur är det för de familjer som måste ha annan barnomsorg än kommunal barnomsorg och som nu är offentligt finansierad? Vad ger finansministern för besked till dem? Och vad ger finansministern för besked till de unga familjer som säger: Vi vill ha barn, men vi vill ta hand om dem själva under tre fyra år.

Finansministern lämnar inget besked. Orättvisorna ska fortsätta. Det är det som är socialdemokratisk politik, och det är det som finansministern säger. Det blir inga ytterligare pengar till barnfamiljer som väljer en annan linje än den som socialdemokraterna bestämmer. Det är vad som gäller i det här sammanhanget: ingen valfrihet, ingen möjlighet att välja. Nu blir det i stället ökad styrning genom maxtaxan.

Det är märkligt att lyssna på Birger Schlaug som i stället för att fullfölja sin politik för ökad valfrihet bidrar till ytterligare ett steg mot styrning genom maxtaxan.

Prot.
1999/2000:91
4 april

*Svar på
interpellationer*

Man kan verkligen beklaga att den viktigaste frågan i landet för närvarande, nämligen familjepolitiken, ska styras utifrån kohandel mellan ett par riksdagspartier. Det är allvarligt.

Men vad ger finansministern för besked till den unga familjen som vill ta hand om sina barn själv?

Anf. 63 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jo, Göte Jonsson, jag kan ge ett mycket positivt besked till den typen av familj liksom till alla andra familjer, och det är att vi, som bekant, höjde barnbidragen redan vid årsskiftet och det kommer nya barnbidragshöjningar. Det är ett uttryck för hur vi stöder barnfamiljerna mer än någonsin. Jag tror att de förslag som finns och som nu diskuteras på familjepolitikens område kommer att vara mer omfattande än vad vi har sett på många årtionden.

Jag vill erinra Göte Jonsson om att det finns en organisation som Göte Jonsson i vanliga fall brukar åberopa – Svenska Arbetsgivareföreningen – som nyligen i en stor undersökning har visat att just i de moderatstyrda kommunerna fanns den största inskränkningarna i valfriheten på grund av de höga barnomsorgsavgifterna.

Svenska Arbetsgivareföreningen pekade på ett stort antal moderatstyrda kommuner som hade så höga marginaleffekter, till följd av moderaternas höga barnomsorgstaxor, att det t.o.m. blev ett negativt resultat. Man förlorade på att gå upp från 10 till 20 timmars arbetstid eller från 20 till 30 timmars arbetstid.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att moderaterna inte vill inse att de höga barnomsorgsavgifterna har en så negativ effekt, både för den enskilda föräldern och i sista hand för barnfamiljen som sådan. Det är den typen av trösklar som vi gärna vill få bort genom t.ex. maxtaxeförslaget. Jag tror att med den ordning som har diskuterats under senare tid när det gäller maxtaxan finns det också möjligheter att få en bra fördelningsspolitisk profil på det förslaget.

Jag inser att alla inte kan komma överens om alla delar i familjepolitiken. Men jag hoppas att moderaterna förstår att höga barnomsorgsavgifter i moderata kommuner inte ger något tillskott till den valfrihet som moderaterna i andra sammanhang värnar.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Anmälan om inkommen promemoria från Justitiedepartementet

Tredje vice talmannen anmälde att följande promemoria från Justitiedepartementet inkommit och delats ut till kammarans ledamöter:

En ny version av rambeslutet i regeringens proposition 1999/2000:85 Sveriges tillträde till vissa internationella överenskommelser för bekämpande av penningförfalskning m.m.

13 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Prot.
1999/2000:91
4 april

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarernas ledamöter:

Vitbok om ersättningsansvar för miljöskador *KOM (2000) 66*

Förslag till rådets direktiv om ändring av direktivet 78/660/EEG och 83/349/EEG med avseende på värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag *KOM (2000) 80*

14 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Förslag

1999/2000:TK2 till konstitutionsutskottet

Motion

1999/2000:L17 till lagutskottet

15 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU17

Skatteutskottets betänkanden 1999/2000:SkU17 och SkU18

Justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU15

Lagutskottets betänkanden 1999/2000:LU15 och LU16

Näringsutskottets betänkanden 1999/2000:NU13 och NU14

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1999/2000:67 Effektivare handläggning
av strafförelägganden m.m.

1999/2000:Ju23 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp)

med anledning av prop. 1999/2000:87 Obligatorisk mammaledighet

1999/2000:A11 av Margareta Andersson m. fl. (c)

1999/2000:A12 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

1999/2000:A13 av Maria Larsson m.fl. (kd)

med anledning av skr. 1999/2000:90 Nordiskt samarbete 1999

1999/2000:U15 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m)

1999/2000:U16 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd)

1999/2000:U17 av Elver Jonsson (fp)

1999/2000:U18 av Lennart Daléus m.fl. (c)

Prot.
1999/2000:91
4 april

Kulturutskottets betänkanden
1999/2000:KrU11 Museer och utställningar
1999/2000:KrU12 Arkivfrågor

Utbildningsutskottets betänkanden
1999/2000:UbU10 Skolans utveckling
1999/2000:UbU11 Jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet
1999/2000:UbU12 Studentinflytande och kvalitetsutveckling m.m. i högskolan

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 4 april

1999/2000:331 av *Anders Ygeman* (s) till justitieminister Laila Freivalds
Åtgärder mot falska bostadsrättsföreningar
1999/2000:332 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister
Lars Engqvist
Överklagning av hjälpmedelsbeslut
1999/2000:333 av *Lars Lindblad* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Amnesti till gömda flyktingar
1999/2000:334 av *Mats Odell* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Kapitalbeskattningen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 april.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 april

1999/2000:785 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Vårdutbildning i fara

den 4 april

1999/2000:786 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Häktet i Ängelholm

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 april.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 4 april

1999/2000:754 av *Ewa Larsson* (mp) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Sex- och samlevnadsundervisning i skolan

1999/2000:762 av *Patrik Norinder* (m) till finansminister Bosse Ring-
holm

Skatt på inkomst av arbete

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 11 april.

20 § Kammaren åtskildes kl. 18.34.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.22 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Prot.
1999/2000:91
4 april

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Svar på interpellation 1999/2000:236 om interneteringsläger under andra världskriget.....	3
Anf. 1 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	3
Anf. 2 KARIN SVENSSON SMITH (v)	4
Anf. 3 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	6
Anf. 4 KARIN SVENSSON SMITH (v)	6
Anf. 5 STEN ANDERSSON (m).....	6
Anf. 6 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	7
Anf. 7 KARIN SVENSSON SMITH (v)	8
Anf. 8 STEN ANDERSSON (m).....	8
Anf. 9 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	9
5 § Svar på interpellation 1999/2000:275 om ansvarsfördelningen inom Näringsdepartementet.....	9
Anf. 10 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	9
Anf. 11 PER-RICHARD MOLÉN (m)	10
Anf. 12 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	11
Anf. 13 PER-RICHARD MOLÉN (m)	11
Anf. 14 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	12
6 § Svar på interpellation 1999/2000:311 om Echelon.....	12
Anf. 15 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	12
Anf. 16 ALICE ÅSTRÖM (v).....	14
Anf. 17 KIA ANDREASSON (mp).....	15
Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	16
Anf. 19 ALICE ÅSTRÖM (v).....	16
Anf. 20 KIA ANDREASSON (mp).....	17
Anf. 21 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	18
Anf. 22 ALICE ÅSTRÖM (v).....	19
7 § Svar på interpellation 1999/2000:309 om insatser mot segregationen.....	19
Anf. 23 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	19
Anf. 24 ANDERS KARLSSON (s)	20
Anf. 25 GÖRAN LINDBLAD (m)	21
Anf. 26 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	21
Anf. 27 ANDERS KARLSSON (s)	22
Anf. 28 GÖRAN LINDBLAD (m)	23
Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	23
Anf. 30 ANDERS KARLSSON (s)	24
8 § Svar på interpellation 1999/2000:285 om bemyndigandesystem vid fördelning av medel för regionalpolitiska åtgärder.....	24
Anf. 31 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	24
Anf. 32 HARALD BERGSTRÖM (kd)	25

Anf. 33	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	26
Anf. 34	HARALD BERGSTRÖM (kd)	27
Anf. 35	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	27
Anf. 36	HARALD BERGSTRÖM (kd)	28
Anf. 37	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	29
9 §	Svar på interpellation 1999/2000:301 om donationer av läromedel till skolan.....	29
Anf. 38	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	29
Anf. 39	GÖRAN LINDBLAD (m).....	30
Anf. 40	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	31
Anf. 41	GÖRAN LINDBLAD (m).....	32
Anf. 42	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	32
Anf. 43	GÖRAN LINDBLAD (m).....	33
Anf. 44	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	33
10 §	Svar på interpellation 1999/2000:297 om statsbudgetens utgiftstak.....	33
Anf. 45	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	33
Anf. 46	GUNNAR HÖKMARK (m).....	34
Anf. 47	JOHAN LÖNNROTH (v)	35
Anf. 48	KARIN PILSÄTER (fp).....	36
Anf. 49	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	37
Anf. 50	GUNNAR HÖKMARK (m).....	37
Anf. 51	JOHAN LÖNNROTH (v)	38
Anf. 52	KARIN PILSÄTER (fp).....	39
	Ajournering.....	39
	Återupptagna förhandlingar	39
11 §	Svar på interpellation 1999/2000:299 om vård av egna barn i hemmet	40
Anf. 53	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	40
Anf. 54	GÖTE JONSSON (m)	40
Anf. 55	MARIA LARSSON (kd).....	41
Anf. 56	BIRGER SCHLAUG (mp).....	42
Anf. 57	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	43
Anf. 58	GÖTE JONSSON (m)	44
Anf. 59	MARIA LARSSON (kd).....	45
Anf. 60	BIRGER SCHLAUG (mp).....	46
Anf. 61	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46
Anf. 62	GÖTE JONSSON (m)	47
Anf. 63	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	48
12 §	Anmälan om inkommen promemoria från Justitiedepartementet	48
13 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	49
14 §	Hänvisning av ärenden till utskott	49
15 §	Förnyad bordläggning.....	49
16 §	Bordläggning.....	49
17 §	Anmälan om interpellationer.....	50
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	50

Prot.
1999/2000:91
4 april

Prot.
1999/2000:91
4 april

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	51
20 § Kammaren åtskildes kl. 18.34.	51

